Lietas arhīva Nr. CA-1218-23/24
ECLI:LV:RAT:2023:0912.C33449620.17.S

SPRIEDUMS
Latvijas Republikas vārdā

Rīgā 2023.gada 12.septembrī

Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesu kolēģija šādā sastāvā:
tiesnese referente Marika Bebriša,
tiesnese Anita Grāvīte un tiesnese Ieva Bāliņa
izskatīja rakstveida procesā Brīvības bulvārī 34, Rīgā civillietu /pers. A/ prasībā pret /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, SIA "/nosaukums/" (pēc SIA "/nosaukums/ procesuālo tiesību pārņemšanas – arī /pers. E/ un /pers. F/) un /pers. G/ par kopīpašuma izbeigšanu, /pers. E/ un /pers. F/ pretprasībā par kopīpašuma dalītas lietošanas kārtības noteikšanu, SIA "/nosaukums/" pretprasībā par no kopējās lietas iegūto ienākumu sadalīšanu sakarā ar /pers. A/, /pers. C/, SIA "/nosaukums/", /pers. E/ apelācijas sūdzībām un /pers. F/ pretapelācijas sūdzību par Rīgas rajona tiesas 2022.gada 22.decembra spriedumu.

Aprakstošā daļa

[1] Prasītāja/pers. A/ cēlusi pirmās instances tiesā prasību, vēlāk to precizējot, pret /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, SIA "/nosaukums/" (pēc SIA "/nosaukums/" procesuālo tiesību pārņemšanas – /pers. E/ un /pers. F/) un /pers. G/ (/pers. G/ iestājusies lietā, daļēji pārņemot /pers. B/ procesuālās tiesības) par kopīpašuma izbeigšanu.

Prasībā, pamatojoties uz Civillikuma 1067., 1074., 1075.pantu, prasītāja lūgusi sadalīt kopīpašumu, kas pastāv attiecībā uz nekustamo īpašumu /adrese Z/, kadastra numurs /numurs A/, apsverot tā izbeigšanu vienā no trim prasītājas piedāvātajiem variantiem.

[1.1] 2022.gada 21.martā prasītāja /pers. A/ iesniegusi pirmās instances tiesā pieteikumu par tiesvedības izbeigšanu, norādot, ka ar 2022.gada 7.februāra pirkuma līgumu prasītājai /pers. A/ piederošās kopīpašuma 2200/10000 domājamās daļas ir nodotas atbildētājas /pers. C/ īpašumā, līdz ar ko prasītājas ieskatā pastāv Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktā paredzētais pamats izbeigt tiesvedību.

[2] Atbildētāja SIA "/nosaukums/" cēlusi pretprasību par kopīpašuma dalītas lietošanas kārtības noteikšanu un no kopējās lietas gūto ienākumu sadalīšanu, kurā, pamatojoties uz Civillikuma 1069.-1071.pantu, lūgusi:

(1) noteikt Civillikuma 1070.panta pirmās daļas prasībām atbilstošu kopīpašuma /adrese Z/, dalītās lietošanas kārtību;

(2) sadalīt tīros kopīpašuma ienākumus un atzīt SIA "/nosaukums/" tiesības saņemt nekustamā īpašuma nodokļa kompensāciju, par vienu gadu (periods no 2020.gada 8.janvāra līdz 2021.gada 7.janvārim) piedzenot par labu SIA "/nosaukums/" naudas summu 7 997,67 EUR šādā sadalījumā: no /pers. B/ – 2 915,48 EUR; no /pers. D/ – 3 593,83 EUR; no /pers. C/ – 1 317,53 EUR; no /pers. A/ – 170,83 EUR.

[3] Pirmās instances tiesā šajā civillietā izlemti šādi pieteikumi par pušu procesuālo tiesību pārņemšanu.

[3.1] SIA "/nosaukums/", /pers. E/ un /pers. F/ iesnieguši pieteikumu par atbildētājas SIA "/nosaukums/" kā pretprasītājas aizstāšanu pretprasības daļā par kopīpašuma dalītās lietošanas kārtības noteikšanu, jo, pamatojoties uz 2022.gada 1.februāra maiņas līgumu, atbildētājas SIA "/nosaukums/" īpašuma tiesības ir izbeigušās un īpašuma tiesības nostiprinātas: /pers. E/ – uz kopīpašuma 11/100 domājamajām daļām; /pers. F/ – uz kopīpašuma 11/100 domājamajām daļām.

Ar Rīgas rajona tiesas 2022.gada 12.aprīļa lēmumu nolemts apmierināt SIA "/nosaukums/", /pers. E/ un /pers. F/ pieteikums par puses procesuālo tiesību pārņemšanu, aizstājot civillietā Nr. C33449620 SIA "/nosaukums/" kā atbildētāju celtajā prasībā par kopīpašuma izbeigšanu un pretprasības daļā par kopīpašuma dalītas lietošanas kārtības noteikšanu ar tās tiesību un saistību pārņēmējiem – jaunajiem nekustamā īpašuma 11/50 domājamo daļu īpašniekiem /pers. F/ un /pers. E/.

[3.2] /pers. B/ un /pers. G/ iesnieguši pieteikumu par puses procesuālo tiesību pārņemšanu daļā, kurā norādīts, ka atbildētājam /pers. B/ tiesvedības laikā piederēja 1925/10000 domājamās daļas no kopīpašuma, bet 2022.gada 11.augustā /pers. B/ atdāvināja /pers. G/ 1050/10000 domājamās daļas no 1925/10000 domājamās daļas no kopīpašuma.

Ar Rīgas rajona tiesas 2022.gada 7.septembra lēmumu nolemts apmierināt atbildētāja /pers. B/ un /pers. G/ pieteikumu par puses procesuālo tiesību pārņemšanu, aizstājot civillietā Nr. C33449620 atbildētāju /pers. B/ daļā ar jauno nekustamā īpašuma 1050/10000 domājamo daļu īpašnieci /pers. G/ kā atbildētāju.

[4] Trešā persona AS "Swedbank", kuras labā ir nostiprināta hipotēka uz /pers. C/ piederošajām domājamajām daļām, nav izteikusi viedokli par kopīpašuma sadali dzīvokļu īpašumos, norādot, ka gadījumā, ja kopīpašums ir izbeidzams, pārdodot to izsolē, tad izsolē saņemtie naudas līdzekļi vispirms ir novirzāmi bankai.

[5] Pirmās instances tiesā puses sniegušas šādus paskaidrojumus par prasību un pretprasību kopīpašuma izbeigšanas un lietošanas kārtības noteikšanas jautājumā.

[5.1] Atbildētāji/pers. B/, /pers. G/, /pers. C/ un /pers. D/ uzskata, ka kopīpašums sadalāms piecos dzīvokļu īpašumos, norādot, ka Valsts zemes dienests atzinis to par iespējamu, un jau šobrīd atbildētāji lieto nekustamo īpašumu šādā kārtībā: atbildētājs /pers. B/ lieto viena dzīvokļa māju /adrese Z/, platība 40,5 m²; atbildētāja /pers. G/ – divu dzīvokļu mājas /adrese B/, pirmajā stāvā esošo telpu grupu ar platību 123,1 m²; atbildētāja /pers. D/ – divu dzīvokļu mājas /adrese B/, otrajā stāvā esošo telpu grupu ar platību 126,6 m²; atbildētāja /pers. C/ – viena dzīvokļa māju /adrese E/, platība 141,9 m² un viena dzīvokļa māju /adrese K/, platība 151 m².

Atbildētāji/pers. B/ un /pers. G/ uzskata, ka tā kā pārējiem kopīpašniekiem (/pers. E/ un /pers. F/) nav iespējams nodalīt īpašumā atsevišķus dzīvokļu īpašumus, tad katram no viņiem izmaksājama kompensācija 17 500 EUR apmērā (35 000 EUR : 2), kas atbilst viņu lietojumā esošā zemesgabala tirgus vērtībai.

Atbildētāji/pers. B/ un /pers. G/ norāda, ka nav pamata lemt noteikt jaunu kopīpašuma lietošanas kārtību, kā arī nav pamata apsvērt jautājumu par kopīpašuma sadali septiņos dzīvokļu īpašumos, jo īpašumā ir tikai piecas telpu grupas. Telpu grupu izveidošana ir Valsts zemes dienesta, nevis tiesas kompetencē. Ja nekustamo īpašumu pārdod izsolē, tad neapšaubāmi atlīdzība nosakāma proporcionāli katram kopīpašniekam piederošajām domājamajām daļām no nekustamā īpašuma.

Atbildētāja/pers. C/ norāda, ka nedz atbildētāju /pers. B/ un /pers. G/, nedz atbildētāju /pers. F/ un /pers. E/ piedāvātais kopīpašuma sadales variants neparedz nekādas izmaiņas attiecībā uz viņu, jo atbildētājai /pers. C/ tiek piedāvāts saglabāt tādu daļu no kopīpašuma, kas jau šobrīd atrodas tās lietošanā. Attiecībā uz lietošanas kārtības noteikšanu pievienojas atbildētāju /pers. B/ un /pers. G/ viedoklim, ka labāk ir izbeigt kopīpašumu.

Atbildētāja/pers. D/ norāda, ka atbildētāju /pers. B/ un /pers. G/ piedāvātais kopīpašuma sadales variants atbilst vēsturiski pastāvošajai lietošanas kārtībai, kā arī uzskata, ka nav pamata pieteikt lūgumu par jaunas lietošanas kārtības noteikšanu, ja netiek apstrīdēts iepriekš noslēgtais un zemesgrāmatā ierakstītais līgums, kā darbība nav izbeigusies. Tāpat atbildētāja /pers. D/ uzskata atbildētāja /pers. B/ iesniegto nekustamā īpašuma novērtējumu par pamatotu, savukārt atbildētāja /pers. C/ norāda, ka kompensācijas apmērs nosakāms pēc tiesas ieskata.

[5.2] Atbildētāji (pretprasītāji) /pers. E/ un /pers. F/ uzskata, ka starp kopīpašniekiem ir nosakāma lietošanas kārtība, jo faktiski divu dzīvokļu māju /adrese B/, var sadalīt nevis divās, bet gan četrās telpu grupās. Attiecīgi atbildētāju /pers. B/ un /pers. G/ lietošanā nododamas 1. un 2. stāvā esošās telpu grupas ar kopējo platību 123,1 m² (60,3 m² + 62,8 m²), atbildētājai /pers. D/ – 2. stāvā esošā telpu grupa ar kopējo platību 62,9 m², bet atbildētājam /pers. F/ – 1. stāvā esošā telpu grupa ar kopējo platību 63,7 m².

Atbildētājam/pers. E/ lietošanā nododama dzīvojamā ēka /adrese Z/, platībā 40,5 m², un šķūnis liters Nr. 013, kas šobrīd atrodas /pers. B/ lietošanā.

/pers. C/ lietošanā saglabājamas dzīvojamās mājas /adrese E/, un /adrese K/, kā arī šķūnis liters Nr. 009 un garāža liters Nr. 006.

Atbildētāji/pers. E/ un /pers. F/ uzskata, ka gadījumā, ja kopīpašums ir izbeidzams, tad tas ir sadalāms septiņos dzīvokļu īpašumos līdzīgā veidā, kā ir lūgts noteikt lietošanas kārtību.

Atbildētāji/pers. E/ un /pers. F/ norāda, ka šobrīd pastāvošā lietošanas kārtība ir acīmredzami nesamērīga, jo netiek nodrošinātas kopīpašniekiem ar likumu noteiktās tiesības lietot kopīpašumu proporcionāli katram piederošajām domājamajām daļām. Lietošanas kārtības noteikšana vai kopīpašuma sadale septiņos dzīvokļu īpašumos ir vistaisnīgākais un samērīgākais risinājums, jo tādā veidā nevienam no kopīpašniekiem netiek atņemtas tiem piemītošās īpašuma tiesības. Iepriekš noslēgtais lietošanas līgums ir izbeidzies, jo ir mainījies kopīpašnieku sastāvs un starp viņiem pastāv domstarpības, turklāt tas nevar būt saistošs atbildētājiem, kuri tam nav pievienojušies.

[6] Pirmās instances tiesā puses sniegušas šādus paskaidrojumus par atbildētājas SIA "/nosaukums/" pretprasības daļu, kurā lūgts piedzīt no /pers. B/ – 2 915,48 EUR, no /pers. D/ – 3 593,83 EUR, no /pers. C/ – 1 317,53 EUR, un no prasītājas /pers. A/ – 170,83 EUR.

[6.1] Atbildētājs/pers. B/ pretprasību neatzīst, paskaidrojot, ka atbildētājas SIA "/nosaukums/" lietošanā bija nodota dzīvojamā ēka un palīgceltne, taču atbildētāja SIA "/nosaukums/" labprātīgi nodevusi tās prasītājas /pers. A/ lietošanā, tādā veidā pati sev radot ierobežojumus gūt labumu no kopīpašuma.

[6.2] Atbildētāja/pers. C/ pretprasību neatzīst, papildus norādot, ka saskaņā ar tiesisko regulējumu nekustamā īpašuma nodokļa maksāšanas pienākums ir katram kopīpašniekam atbilstoši tam piederošajām domājamajām daļām no nekustamā īpašuma.

[6.3] Atbildētāja/pers. D/ pretprasību neatzīst.

[6.4] Prasītāja (arī atbildētāja pretprasībā) /pers. A/ uzskata pretprasību par juridiski pamatotu, taču neatzīst, ka viņai jāatlīdzina nekustamā īpašuma nodoklis, jo arī viņai tika liegta iespēja lietot kopīpašumu (tajā esošās inženierkomunikācijas).

[7] Par prasītājas /pers. A/ pieteikto lūgumu izbeigt tiesvedību daļā par kopīpašuma izbeigšanu pārējie lietas dalībnieki pirmās instances tiesā izteikuši šādus viedokļus.

[7.1] Atbildētāji/pers. B/ un /pers. G/ uzskata, ka nav pamata izbeigt tiesvedību, jo tiesvedības gaitā arī pārējie kopīpašnieki ir snieguši piekrišanu tam, ka kopīpašums ir izbeidzams, piedāvājot savu variantu. Civilprocesa likuma 223. panta 2. punktā paredzētais tiesvedības izbeigšanas pamats būtu konstatējams vienīgi gadījumā, ja prasītājai nebūtu prasības tiesības prasības celšanas brīdī.

[7.2] Atbildētājs un pretprasītājs /pers. F/ uzskata, ka nepastāv procesuālie šķēršļi jautājuma par kopīpašuma izbeigšanu izskatīšanai pēc būtības arī neesot prasībai.

[7.3] /pers. E/ un AS "Swedbank" uzskata, ka tiesvedība ir izbeidzama, tam piekrīt arī atbildētājas /pers. C/ un /pers. D/.

Atbildētāja/pers. C/ papildus paskaidrojusi, ka nevēlas būt /pers. A/ procesuālo tiesību pārņēmēja.

[8] Ar Rīgas rajona tiesas 2022. gada 22. decembra spriedumu prasība apmierināta, bet pretprasība noraidīta.

Tiesa nosprieda izbeigt /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. G/, /pers. E/ un /pers. F/ kopīpašumu uz zemes un būvju īpašumu /adrese Z/, kadastra numurs /numurs A/.

Sadalīt nekustamo īpašumu /adrese Z/, kadastra numurs /numurs A/, dzīvokļu īpašumos atbilstoši Valsts zemes dienesta 2022. gada 26. augusta atzinumam Nr. 9-01-Z/764.

Reģistrēt Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā /pers. B/ dzīvokļa īpašumu, kā sastāvā ietilpst telpu grupa /adrese Z/, kadastra apzīmējums /numurs B/, un 405/5831 dzīvokļa īpašuma kopīpašuma domājamās daļas.

Atverot jaunu nodalījumu, nostiprināt Rīgas rajona tiesas Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatā /pers. B/ īpašuma tiesības uz nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā izveidoto dzīvokļa īpašumu.

Reģistrēt Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā /pers. G/ zīvokļa īpašumu, kā sastāvā ietilpst telpu grupa /adrese B/, kadastra apzīmējums /numurs C/, un 1231/5831 dzīvokļa īpašuma kopīpašuma domājamās daļas.

Atverot jaunu nodalījumu, nostiprināt Rīgas rajona tiesas Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatā /pers. G/ īpašuma tiesības uz Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā izveidoto dzīvokļa īpašumu.

Reģistrēt Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā /pers. D/ dzīvokļa īpašumu, kā sastāvā ietilpst telpu grupa /adrese B/, kadastra apzīmējums /numurs D/, un 1266/5831 dzīvokļa īpašuma kopīpašuma domājamās daļas.

Atverot jaunu nodalījumu, nostiprināt Rīgas rajona tiesas Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatā /pers. D/ pašuma tiesības uz Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā izveidoto dzīvokļa īpašumu.

Reģistrēt Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā /pers. C/ dzīvokļa īpašumu, kā sastāvā ietilpst telpu grupa /adrese E/

, kadastra apzīmējums /numurs E/, 1419/5831 dzīvokļa īpašuma kopīpašuma domājamās daļas un garāža, kadastra apzīmējums /numurs F/.

Atverot jaunu nodalījumu, nostiprināt Rīgas rajona tiesas Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatā /pers. C/ īpašuma tiesības uz Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā izveidoto dzīvokļa īpašumu.

Reģistrēt Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā /pers. C/ dzīvokļa īpašumu, kā sastāvā ietilpst telpu grupa /adrese K/, kadastra apzīmējums /numurs G/, 1510/5831 dzīvokļa īpašuma kopīpašuma domājamās daļas un šķūnis, kadastra apzīmējums /numurs H/.

Atverot jaunu nodalījumu, nostiprināt Rīgas rajona tiesas Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatā /pers. C/ īpašuma tiesības uz Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā izveidoto dzīvokļa īpašumu.

Noteikt /pers. B/ pienākumu mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas samaksāt /pers. E/ kompensāciju 1 215,49 EUR un /pers. F/ kompensāciju 1 215,49 EUR.

Noteikt /pers. G/ pienākumu mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas samaksāt /pers. E/ kompensāciju 3 694,48 EUR un /pers. F/ kompensāciju 3 694,48 EUR.

Noteikt /pers. D/ pienākumu mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas samaksāt /pers. E/ kompensāciju 3 799,52 EUR un /pers. F/ kompensāciju 3 799,52 EUR.

Noteikt /pers. C/ pienākumu mēneša laikā no sprieduma spēkā stāšanās dienas samaksāt /pers. E/ kompensāciju 8 790,51 EUR un /pers. F/ kompensāciju 8 790,51 EUR.

Ja mēneša laikā pēc sprieduma spēkā stāšanās dienas samaksas pienākums netiek izpildīts, piedzīt no /pers. B/, /pers. G/, /pers. D/ un /pers. C/ /pers. E/ un /pers. F/ labā kompensāciju tiesas spriedumā noteiktajā apmērā.

Noraidīt /pers. E/ un /pers. F/ pretprasību par lietošanas kārtības noteikšanu un SIA "/nosaukums/" pretprasību par no kopējās lietas iegūto ienākumu sadalīšanu.

Piedzīt no /pers. E/ valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,41 EUR.

Piedzīt no /pers. F/ valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,41 EUR.

Piedzīt no SIA "/nosaukums/" valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,41 EUR.

Piedzīt no /pers. B/ valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,40 EUR.

Piedzīt no /pers. G/ valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,40 EUR.

Piedzīt no /pers. D/ valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,40 EUR.

Piedzīt no /pers. C/ valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,40 EUR.

Piedzīt no /pers. A/ valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,40 EUR.

Tiesas spriedums pamatots ar šādiem motīviem.

[8.1] Apspriežot procesuālo jautājumu par prasības tiesvedības izbeigšanu daļā par kopīpašuma izbeigšanu, tiesa konstatēja šādus apstākļus.

[8.1.1] /pers. A/ sākotnēji cēlusi prasību par kopīpašuma izbeigšanu, bet no viņas lūguma izriet, ka viņa neatsakās no prasības, taču uzskata, ka pastāv Civilprocesa likuma 223. panta 2. punktā paredzētais pamats izbeigt tiesvedību, jo prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesību.

Tiesa atzina šo viedokli par nepamatotu, norādot, ka šīs tiesību normas izpratnē tiesvedība izbeidzama vienīgi gadījumā, ja prasītājam vispār nebija prasības tiesību, kas savukārt neatbilst konkrētās lietas apstākļiem, jo /pers. A/ cēlusi prasību brīdī, kad bija kopīpašniece strīdus nekustamajā īpašumā, bet vēlāk zaudējusi kopīpašnieces statusu.

Prasības tiesību pāreja, ja tiesvedības gaitā notikusi faktisko apstākļu maiņa, ir nevis tiesvedības izbeigšanas pamats, bet gan vispārīgi ir pamats tam, lai atbilstoši Civilprocesa likuma 77. pantam tiktu īstenota puses procesuālo tiesību pārņemšana.

[8.1.2] Tiesa atzina, ka kopīpašnieku strīda gadījumā katram kopīpašniekam saskaņā ar Civillikuma 1074. pantu piemīt prasības tiesības lūgt kopīpašuma izbeigšanu. Attiecīgi prasītāja statuss formāli tiek piešķirts tam kopīpašniekam, kas tiesvedību ir iniciējis, savukārt pārējie kopīpašnieki kā atbildētāji var izteikt paskaidrojumu formā sev vēlamo kopīpašuma izbeigšanas veidu, atsevišķi neceļot pretprasību. Tādējādi, pat ja procesuāli katram kopīpašniekam ir atšķirīgs lietas dalībnieka statuss, visi kopīpašnieki tiesvedības ietvaros ir tiesīgi īstenot tiem piemītošās prasības tiesības, lūdzot izbeigt kopīpašumu sev vēlamajā veidā, neatkarīgi no sava procesuālā statusa lietā.

Līdz ar to tiesa atzina, ka /pers. A/ lūgums par tiesvedības izbeigšanu ir noraidāms, papildus norādot, ka šajā gadījumā nepastāv nepieciešamība kādam no esošajiem kopīpašniekiem Civilprocesa likuma 77. panta kārtībā pārņemt prasītājas procesuālo statusu, jo katram no lietas dalībniekiem kā kopīpašniekiem jau piemīt identiskas prasības tiesības, kas var tikt īstenotas tiesvedības ietvaros. Šī iemesla dēļ nav nekādas nozīmes arī tam, kurš no lietas dalībniekiem ieguva prasītājas domājamās daļas, proti, šim kopīpašniekam konkrētā apsvēruma dēļ nepiemīt lielāks tiesību apjoms kā pārējiem kopīpašniekiem. Līdz ar to jautājums par kopīpašuma izbeigšanu ir risināms starp kopīpašniekiem, kuriem formāli ir atbildētāju statuss lietā.

[8.2] Tiesa norādīja, ka Civillikuma 1074. pants paredz, ka nevienu kopīpašnieku nevar piespiest palikt kopīpašumā, no kā savukārt izriet, ka apstākļos, kad kāds no kopīpašniekiem pauž gribu izbeigt kopīpašumu, primāri ir apsverama šādas prasības pamatotība. Tādējādi argumentam, ka lietošanas kārtības noteikšana ir samērīgāks tiesiskais risinājums kopīpašnieku savstarpējo nesaskaņu atrisināšanai, varētu būt tiesiska nozīme tikai tad, ja kopīpašnieka paustā vēlme izbeigt kopīpašumu ir saistīta ar negodprātīgumu, īstenojot šīs tiesības pretēji labiem tikumiem. Minētais apstāklis savukārt ir viens no pārbaudāmajiem jautājumiem, kas apsverams, izskatot prasību par kopīpašuma izbeigšanu.

[8.2.1] Tiesa konstatēja, ka vēsturiskais kopīpašnieks /pers. B/ un viņa sieva /pers. G/ uzskata, ka kopīpašums ir izbeidzams, taču jaunie kopīpašnieki /pers. E/ un /pers. F/, kuri iestājušies kopīpašnieku sastāvā pēc tiesvedības ierosināšanas, uzskata, ka nosakāma kopīpašuma lietošanas kārtība, jo šobrīd viņiem lietošanā neatrodas neviena dzīvojamā telpa, kā rezultātā pastāv viņu interešu aizskārums.

Faktiski visi lietas dalībnieki ir norādījuši uz to, ka gadījumā, ja kopīpašums ir izbeidzams, tad tas ir sadalāms dzīvokļu īpašumos, taču lietas dalībniekiem ir atšķirīgs viedoklis par to, vai tas ir sadalāms piecos vai septiņos dzīvokļos.

[8.2.2] Izvērtējot to, vai ir aizsargājamas /pers. E/ un /pers. F/ intereses iegūt savā īpašumā kādu no kopīpašumā ietilpstošajām telpu grupām, tiesa sākotnēji izvērtēja kopīpašuma vēsturisko attīstību un faktu, ka kopīpašnieki jau 2003. gada 1. jūlijā noslēdza līgumu par kopīga nekustamā īpašuma lietošanas kārtību *(lietas 1. sēj. 188.-191. lapa)*, kas ir ierakstīts zemesgrāmatā.

[8.2.3] Kaut arī zemesgrāmatā ir norādīts, ka telpu grupa Nr. 3 ir nodota lietošanā /pers. AA/ un /pers. AB/, kuri šobrīd ir miruši, vienlaikus jāņem vērā, ka minēto personu domājamās daļas 2005. gada 15. jūnijā iegādājās kopīpašnieks /pers. B/.

Tāpat lietā nav strīda, ka /pers. AB/ ir /pers. G/ vecāmāte, ko netieši var arī izsecināt no lietā pievienotajām dzimšanas apliecībām un laulības apliecības *(lietas 3. sēj. 88.-90. lapa),* turklāt fakts, ka kopīpašniece /pers. G/ ir dzīvojusi nekustamajā īpašumā, izriet no mājas grāmatas *(lietas 3. sējuma 91.-93. lapa)*. Ir pierādīts, ka /pers. G/ jau kopš 1998. gada 7. aprīļa ir deklarējusi savu dzīvesvietu /adrese A/.

No minētajiem faktiem tiesa secināja, ka līdz ar domājamo daļu atsavināšanu telpu grupa Nr. 3 likumsakarīgi nonāca /pers. B/ lietošanā, tādā veidā saglabājot proporcionālo sadalījumu starp kopīpašniekiem. Tiesa atzina, ka nav pamata apšaubīt, ka telpu grupa Nr. 3 jau vēsturiski bija /pers. G/ mājoklis kaut vai tā iemesla dēļ, ka starp /pers. B/ un /pers. G/ 2007. gada 25. augustā tika noslēgta laulība *(lietas 3. sēj. 87. lapa)*.

Tādējādi šīs lietas kontekstā nav nozīmes apstāklim, ka /pers. G/ tikai 2022. gada 25. augustā kļuva par kopīpašnieci, jo viņa jau vēsturiski bija

lietojusi attiecīgo kopīpašumu. Tāpat nav nekāda pamata apšaubīt, ka /pers. B/ un /pers. G/ pastāvēja tiesisks pamats lietot telpu grupu Nr. 3, ko nevar ietekmēt apsvērums, ka zemesgrāmatā lietojuma tiesības uz to ir ierakstītas personām, kuras ir mirušas.

[8.2.4] Iegādājoties atlikušās domājamās daļas no /pers. AC/, SIA "/nosaukums/" vienlaikus ieguva viņas lietošanā esošo telpu grupu Nr. 5, kā arī vienu no šķūņiem (palīgceltne Nr. 009).

SIA "/nosaukums/" pati piekrita saņemt lietošanā attiecīgo daļu no kopīpašuma un tas redzams no Uzņēmumu reģistra 2019. gada 2. aprīļa atzinuma par mantisko ieguldījumu *(lietas 2. sēj. 161.-162. lapa)* un ierakstiem zemesgrāmatā par lietošanas kārtības maiņu.

Tiesa atzina, ka SIA "/nosaukums/" pirms nekustamā īpašuma domājamo daļu iegādes jebkurā gadījumā varēja iepazīties ar ierakstiem zemesgrāmatā, lai noskaidrotu, kādas ēkas atrodas /pers. AC/ lietošanā. Attiecīgi fakts, ka lietošanas kārtība bija ierakstīta zemesgrāmatā, liedz pircējam, kuram viens no kopīpašniekiem atsavina savas domājamās daļas, vēlāk atsaukties uz tiesībām iegūt citu kopīpašnieku lietošanā nodotās ēkas, jo jau iegādes brīdī pircējam bija zināmi atsavinātāja īpašuma tiesību ierobežojumi. Tādējādi pircējs, kuram turklāt ir zināma kopīpašnieku starpā noteiktā lietošanas kārtība, nevar iegūt vairāk tiesību, nekā piederēja atsavinātājam, secīgi pircēja un atsavinātāja savstarpējās tiesiskās attiecības nevar ietekmēt pārējo kopīpašnieku lietošanas tiesību apjomu, kam tostarp bija piekritis pats atsavinātājs.

Tiesa atzina, ka šādos apstākļos SIA "/nosaukums/", iegādājoties domājamās daļas no nekustamā īpašuma, atzinusi zemesgrāmatā nostiprināto lietošanas kārtības sadalījumu par taisnīgu un atbilstošu tās interesēm, tādā veidā pievienojoties līgumam par lietošanas kārtību.

Pati SIA "/nosaukums/", atsavinot pusi no domājamām daļām, vienlaikus piekrita nodot visas šīs ēkas lietošanā /pers. A/ *(lietas 1. sēj. 46. lapa)*. Minētais ne tikai papildus apliecina, ka SIA "/nosaukums/" apzinājās, kuras tieši būves atrodas tās lietošanā, bet arī vienlaikus pierāda, ka pati SIA "/nosaukums/" radījusi tādas tiesiskās sekas, kuru rezultātā tās lietošanā nepalika neviena būve.

[8.2.5] Tiesa konstatēja, ka pēc tiesvedības ierosināšanas, kurā kopīpašnieki pauduši gribu izbeigt kopīpašumu un SIA "/nosaukums/" ir izteikusi iebildumus par to, ka tās lietošanā nav nevienas būves, SIA "/nosaukums/" uz maiņas līguma pamata atsavināja visas savas domājamās daļas tās valdes loceklim /pers. F/ un /pers. A/ vīram /pers. E/.

Tiesa atzina, ka šis fakts pilnībā izslēdz jebkādu varbūtību, ka jaunajiem ieguvējiem nebija zināms par kopīpašnieku starpā pastāvošo strīdu, taču viņi šādos šaubīgos apstākļos labprātīgi iegādājās nekustamā īpašuma domājamās daļas, vēloties tiesvedības gaitā iegūt savā atsevišķā īpašumā vai lietošanā tādas būves, no kurām atsavinātājs pats bija atteicies.

[8.2.6] Tiesa konstatēja, ka kopīpašumā ir piecas dzīvojamās telpas, kurās ilgstoši dzīvojuši /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/ un /pers. G/. Minēto personu lietošanā telpu grupas atrodas vai nu kopš kopīpašuma lietošanas līguma noslēgšanas vai arī kādam no kopīpašniekiem labprātīgi atsavinot savas domājamās daļas. Šobrīd tikai /pers. C/ atsevišķā lietošanā atrodas divas dzīvojamās telpas, jo telpu grupu Nr. 5 viņas lietošanā tiesvedības gaitā nodeva /pers. A/.

[8.2.7] Ievērojot minētos apstākļus to savstarpējā kopsakarā, tiesa atzina, ka priekšroka ir piešķirama vēsturisko īpašnieku interesēm saglabāt to dzīvesvietu nekustamajā īpašumā, nevis jaunajiem kopīpašniekiem, kuri tiesvedības gaitā iegādājās domājamās daļas no nekustamā īpašuma, vēloties iegūt tiesības uz tādām būvēm, kuras ilgstoši lieto vēsturiskie kopīpašnieki.

Tādējādi /pers. B/ un /pers. G/ paustā vēlme izbeigt kopīpašumu, pret ko nav iebildušas /pers. C/ un /pers. D/, nav atzīstama par tādu tiesību īstenošanu, kas ir pretēja labiem tikumiem, jo minēto kopīpašnieku interese ir saistīta ar vēsturiskās dzīvesvietas saglabāšanu tādā apjomā, kādā iepriekš tika īstenotas lietošanas tiesības.

Tādējādi tiesa atzina, ka konstatētie apstākļi ir patstāvīgs pamats atzinumam, ka kopīpašuma sadalīšana septiņos atsevišķos dzīvokļos nav atzīstama par lietas faktiskajiem apstākļiem atbilstošāko veidu, kādā ir izbeidzams kopīpašums.

[8.3] Tiesa atzina, ka, sadalot kopīpašumu dzīvokļu īpašumos, ir apsverams jautājums par visu kopīpašnieku tiesībām saglabāt savā īpašumā noteiktu daļu no kopīpašuma, taču nevar piekrist, ka šāda tiesību aizsardzība ir nodrošināma personām, kurām nav nekādas saiknes ar kopīpašumu un kuras tiesvedības gaitā iegādājušās nekustamo īpašumu no kopīpašnieka, kurš pats labprātīgi atteicās no tām būvēm, kas viņam tika nodotas lietošanā.

Tiesa atzina, ka /pers. E/ un /pers. F/ piedāvātais kopīpašuma izbeigšanas veids nav īstenojams arī tā iemesla dēļ, ka kopīpašuma sastāvā ietilpst tikai piecas telpu grupas.

[8.3.1] Dzīvokļa īpašuma likuma 6. panta pirmā daļa paredz, ka dzīvokļa īpašumu var izveidot uz tiesas sprieduma pamata, taču visupirms jāizpildās tiesiskajā regulējumā paredzētajiem priekšnoteikumiem attiecībā uz to, kādas telpu vienības var veidot dzīvokļa īpašumu.

Attiecīgi no Ministru kabineta 2012. gada 10. aprīļa noteikumu Nr. 263 "Kadastra objekta reģistrācijas un kadastra datu aktualizācijas noteikumi" 56. punkta izriet, ka dzīvokļa īpašuma sastāvā reģistrē kadastrāli uzmērītu un Kadastra informācijas sistēmā reģistrētu telpu grupu.

Tiesa atzina, ka tādējādi līdz brīdim, kamēr noteiktas telpu vienības, kuras /pers. E/ un /pers. F/ uzskata par iespējamu nodalīt no pārējā īpašuma, nav izveidotas par telpu grupām, tiesai nav pamata apsvērt iespējamību tās reģistrēt kā atsevišķus dzīvokļa īpašumus.

[8.3.2] Tiesa norādīja, ka Ministru kabineta 2012. gada 10. aprīļa noteikumu Nr. 263 29. punkts paredz priekšnoteikumus telpu grupas reģistrēšanai Kadastra informācijas sistēmā, kas tostarp ietver nepieciešamību iesniegt būvvaldē akceptētu būvniecības dokumentāciju, turklāt jautājumu par jaunu telpu grupu izveidi vērtē tieši Valsts zemes dienests.

/pers. E/ un /pers. F/ nemaz nav iesniedzis nevienu pierādījumu, kas dotu pamatu secinājumam par iespējamību izveidot arī citas telpu grupas. Turklāt arī vērā ņemams apstāklis, ka iespējamība lietot noteiktas telpas atsevišķi nav pietiekams kritērijs, lai to atzītu par telpu grupu, kas var tikt izveidota kā patstāvīgs nekustamā īpašuma objekts.

[8.3.3] Dzīvokļa īpašuma likuma 6. panta otrā daļa noteic, ka dzīvokļa īpašumu izveido, sadalot ekspluatācijā nodotu dzīvojamo māju kopā ar tai piederīgajām palīgēkām, būvēm un zemi. Savukārt atbilstoši Ministru kabineta 2012. gada 10. aprīļa noteikumu Nr. 263 57. punktam katra dzīvokļa īpašuma sastāvā iekļauj nekustamā īpašuma objektu – telpu grupu un atsevišķas būves (kas ietilpst viena dzīvokļa īpašuma sastāvā).

Ievērojot minēto kopsakarā ar Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma 32.[1] panta trešo daļu, vispirms dzīvokļu īpašumi ir reģistrējami Kadastru informācijas sistēmā, pēc kā dzīvokļu īpašumi ierakstāmi zemesgrāmatā.

Līdz ar to ir pierādīts, ka kopīpašumā ietilpst piecas telpu grupas, tālab secīgi par pamatotu atzīstams /pers. B/ un /pers. G/ piedāvātais variants sadalīt kopīpašumu piecos dzīvokļu īpašumos, kas kā iespējamība izriet no Valsts zemes dienesta 2022. gada 26. augusta atzinuma Nr. 9-01-Z/764 *(lietas 3. sēj. 102. lapa)*.

[8.4] Atbilstoši ierakstiem zemesgrāmatā uz zemesgabala atrodas šķūnis (palīgceltne liters Nr. 009), kadastra apzīmējums /numurs I/, kā arī saskaņā ar ierakstiem Kadastra informācijas sistēmā kopīpašuma sastāvā ietilpst garāža, kadastra apzīmējums /numurs J/.

Konstatējot, ka abas no minētajām būvēm šobrīd atrodas /pers. C/ lietošanā, tiesa atzina, ka tās ir ietveramas /pers. C/ dzīvokļu īpašumu sastāvā, garāžu piesaistot Telpu grupai Nr. 4, bet šķūni – telpu grupai Nr. 5.

[8.5] Tiesa secināja, ka no ierakstiem Kadastru informācijas sistēmā izriet, ka uz zemes vienībām /adrese Z/, un /adrese S/, atrodas šķūnis, kadastra apzīmējums /numurs K/, taču tas nav iekļauts nekustamā īpašuma sastāvā.

Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma 35. pants paredz, ka, dalot nekustamo īpašumu, būve nav atdalāma no zemes vienības, uz kuras tā atrodas, ja zemes vienība un zemes īpašniekam piederošās būves ir reģistrētas Kadastra informācijas sistēmā kā vienots nekustamais īpašums.

Tiesa izskaidroja, ka, izbeidzot kopīpašumu, tai jānosaka tikai tādu būvju sadalījums starp kopīpašniekiem, kas ietilpst nekustamā īpašuma sastāvā, secīgi šajā tiesvedībā nav nedz risināms jautājums par būves piederību, nedz pastāv pamats šo šķūni ietvert kāda kopīpašnieka dzīvokļa īpašuma sastāvā.

[8.6] Secinot, ka /pers. E/ un /pers. F/ īpašumā nav nododami dzīvokļu īpašumi, tiesa atzina, ka pārējiem kopīpašniekiem atbilstoši Civillikuma 1075. panta otrās daļas noteikumiem ir viņiem jāizmaksā atlīdzība.

[8.6.1] Tiesa konstatēja, ka lietas dalībniekiem ir atšķirīgs viedoklis par to, vai kompensācijas apmērs aprēķināms no /pers. E/ un /pers. F/ lietošanā esošā zemesgabala vērtības, vai arī proporcionāli nekustamā īpašuma vērtībai.

Kā tas izriet no Civillikuma 1067. pantā definētās kopīpašuma tiesību būtības, vispārīgajā gadījumā kopīpašniekam pieder tikai domājamās daļas no īpašuma, secīgi nav iespējams identificēt tam piederošo daļu no dabā esošā kopīpašuma kā nedalāmas vienības.

[8.6.2] Tiesa atzina, ka kopīpašnieku starpā ir panākta vienošanās par lietošanas kārtības noteikšanu, turklāt sprieduma 9.1.3. un 9.1.4. apakšpunktā nodibinātie apstākļi apliecina, ka /pers. E/ un /pers. F/ tiesvedības laikā labprātīgi ienākuši tāda kopīpašuma sastāvā, kurā lietošanas kārtība attiecībā uz būvēm jau bija sadalīta starp vēsturiskajiem kopīpašniekiem. Secīgi abi no viņiem domājamo daļu iegādes brīdī apzinājās, ka to lietošanā neatradīsies neviena būve, taču jebkurā gadījumā izrādīja vēlmi iegūt attiecīgās domājamās daļas no nekustamā īpašuma.

Tādējādi tiesa atzina, ka taisnīga atlīdzība, lai atjaunotu tādu tiesisko stāvokli, kāds pastāvējis pirms domājamo daļu iegādes, ir novērtējama atbilstoši /pers. E/ un /pers. F/ lietošanā esošā zemesgabala vērtībai.

[8.6.3] Ievērojot minēto, kompensācijas apmērs nosakāms atbilstoši /pers. B/ iesniegtajam SIA "Eiroeksperts" 2022. gada 10. marta novērtējumam, atbilstoši kam zemesgabala domājamās daļas ar platību 553 m^2, kas atrodas abu kopīpašnieku lietošanā, kopējā vērtība ir 35 000 EUR, līdz ar to /pers. E/ un /pers. F/ katram izmaksājama puse no tās.

Šādos apstākļos no /pers. B/, /pers. G/, /pers. C/ un /pers. D/ piedzenama atlīdzība 17 500 EUR par labu /pers. E/ un 17 500 EUR par labu /pers. F/ proporcionāli domājamo daļu skaitam, kas katram no kopīpašniekam tiks piešķirts, sadalot kopīpašumu dzīvokļu īpašumos.

Šāds sadalījums atzīstams par vistaisnīgāko, jo katrs no kopīpašniekiem saņems /pers. E/ un /pers. F/ piederošās domājamās daļas no kopīpašuma attiecīgās proporcijās.

[8.6.4] /pers. B/ atsevišķā īpašumā nododama telpu grupa Nr. 1, kurai atbilstoši Valsts zemes dienesta 2022. gada 26. augusta atzinumam Nr. 9-01-Z/764 piesaistāmas 405/5831 domājamās daļas, /pers. G/ īpašumā – telpu grupa Nr. 2, kurai piesaistāmas 1231/5831 domājamās daļas, /pers. D/ īpašumā – telpu grupa Nr. 3, kurai piesaistāmas 1266/5831 domājamās daļas, savukārt /pers. C/ – telpu grupas Nr. 4 un Nr. 5, kuras kopumā atbilst 2929/5831 domājamajām daļām (1419/5831 + 1510/5831).

Ievērojot minēto, /pers. B/ jāizmaksā /pers. E/ un /pers. F/ katram kompensācija 1 215,49 EUR(17 500 EUR / 5 831 x 405), /pers. G/ jāizmaksā 3 694,48 EUR (17 500 EUR / 1 231 x 5 831), /pers. D/ jāizmaksā 3 799,52 EUR (17 500 EUR / 1 266 x 5 831), bet /pers. C/ – 8 790,51 EUR (17 500 EUR / 2 929 x 5 831).

[8.7] Atzīstot par pamatotu prasību par kopīpašuma izbeigšanu un piemērojot tiesas izvēlēto kopīpašuma izbeigšanas veidu, tiesa nosprieda, ka pretprasība par nekustamā īpašuma lietošanas kārtības noteikšanu ir noraidāma, nevērtējot lietas dalībnieku norādītos argumentus.

[8.8] Tiesa atzina par noraidāmu pretprasību, kurā iepriekšējā kopīpašniece SIA "/nosaukums/" lūgusi piedzīt kompensāciju no /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/ un /pers. A/, ko veido nesaņemtā peļņa un veiktā samaksa par nekustamā īpašuma nodokli.

[8.8.1] Atbilstoši Civillikuma 1635. pantam zaudējumu atlīdzināšanas pienākums iestājas gadījumā, ja izpildās minētie priekšnoteikumi: 1) prettiesiska rīcība; 2) zaudējumu esība; 3) cēloniskā sakara esība *(sal. Torgāns K. Saistību tiesības. I daļa. - Rīga, 2006, 209. lpp.; Senāta Civillietu departamenta 2008. gada 10. septembra spriedums lietā Nr. SKC-296.)*.

No SIA "/nosaukums/" pretprasības pamatojuma izriet, ka tai radītais tiesību aizskārums izpaužas tajā, ka pārējie kopīpašnieki SIA "/nosaukums/" lieguši lietot kopīpašumu. Tiesa atzina, ka šāds apgalvojums tiesvedības gaitā apstiprinājumu nav guvis, jo ir konstatēts, ka pārējie kopīpašnieki nekad nav radījuši šķēršļus SIA "/nosaukums/" lietot kopīpašumu tādā apjomā, kāds nodots tās lietošanā.

Ievērojot minēto, nav nekāda tiesiska pamata uzlikt pārējiem kopīpašniekiem pienākumu atlīdzināt iespējamos zaudējumus, ko izraisījusi pašas SIA "/nosaukums/" rīcība ar tās lietošanā esošajām būvēm. Apstāklis, ka SIA "/nosaukums/" kā komersante piekritusi lietošanā saņemt noteiktas būves, kuras turklāt vēlāk nodeva lietošanā citai personai, tā rezultātā nespējot gūt no kopīpašuma sev vēlamo labumu, liedz konstatēt jebkādu kopīpašnieku saistību ar šādu mantisko pametumu.

[8.8.2] Attiecībā uz lūgumu atlīdzināt nekustamā īpašuma nodokli tiesa atzina par nepieciešamu papildus norādīt, ka atbilstoši likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2. panta ceturtajai daļai attiecīgā nodokļa maksāšanas pienākums ir saistīts ar īpašnieka (kopīpašnieka) statusa esību. Secīgi tiesisks pamats pārlikt uz pārējiem kopīpašniekiem šādu maksāšanas pienākumu nevarētu pastāvēt pat tādā gadījumā, ja viņi radītu šķēršļus lietot kopīpašumu.

[8.8.3] Tā kā nav konstatējama kopīpašnieku prettiesiska rīcība, tiesa atzina, ka neizpildās zaudējumu atlīdzības piedziņas priekšnoteikumi, līdz ar to SIA "/nosaukums/" pretprasība kā nepamatota ir noraidāma.

[8.9] Saistībā ar tiesas izdevumu sadali tiesa pieņēma šādus lēmumus.

[8.9.1] /pers. A/ lūgusi piedzīt tās samaksātos tiesāšanās izdevumus no /pers. B/, /pers. C/ un /pers. D/, jo tieši konkrētās personas bija radījušas viņas tiesību aizskārumu un vēlāk viņas celto prasību atzinušas par pamatotu, /pers. C/ piekrītot izpirkt /pers. A/ piederošās domājamās daļas no nekustamā īpašuma.

Tiesa norādīja uz tiesību doktrīnas atziņu, ka prasība par kopīpašuma dalīšanu ir divpusēja *(actio duplex)* un tās mērķis ir dalīšanas pozitīvs risinājums, kas nozīmē, ka šādas prasības izskatīšana nevar beigties ar prasības noraidīšanu (izņemot gadījumu, ja tiesa konstatē, ka konkrētajā gadījumā pastāv kāds no dalīšanas ierobežojumiem) *(sk. A.Grūtups, E.Kalniņš. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. Otrais papildinātais izdevums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 277. lpp.)*.

[8.9.2] Tiesa izskaidroja, ka Civilprocesa likuma 41. panta pirmā daļa ir iztulkojama kopsakarā ar iepriekš minētajām tiesību normām par civilās tiesvedības būtību. Proti, Civilprocesa likuma 41. panta pirmā daļa nav piemērojama gadījumos, kad persona, kura ir atbildētājas procesuālajā statusā, nav aizskārusi prasītāja tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses un nav devusi iemeslu prasītājam prasības celšanai *(sk. Augstākās tiesas 2018. gada 29. janvāra spriedumu lietā Nr. SKC-48/2018 14.2. apakšpunktu)*.

Tādējādi tiesa atzina, ka kopīpašuma izbeigšanas prasības apmierināšana nevar būt pietiekams pamats, lai secinātu, ka atbildētāju rīcībā bija konstatējams aizskārums, kas dod pamatu piedzīt no viņiem tiesāšanās izdevumus.

Tiesa konstatēja, ka prasības pamatā tika norādīts apstāklis, ka /pers. A/ liegta piekļuve inženierkomunikācijām, sākotnējās prasības celšanas brīdī nemaz nekonkretizējot veidu, kādā /pers. A/ vēlas izbeigt kopīpašumu. Nevienā brīdī neatzīstot šī fakta patiesumu, /pers. A/ domājamās daļas tika izpirktas, lai novērstu kopīpašuma izbeigšanu sev nevēlamā veidā un atrisinātu pastāvošās nesaskaņas ārpustiesas kārtībā. Nav šaubu, ka tiesvedības gaitā tika panākts /pers. A/ interesēm atbilstošs risinājums, taču tiesa nav konstatējusi pārējo kopīpašnieku negodprātību, turklāt ar spriedumu kopīpašums tiek izbeigts pilnīgi citu apsvērumu dēļ, atzīstot par pamatotu /pers. B/ un /pers. G/ piedāvāto kopīpašuma izbeigšanas veidu, kam pievienojušās arī /pers. C/ un /pers. D/.

[8.9.3] Tādējādi tiesa atzina, ka tiesāšanās izdevumi nav atlīdzināmi /pers. A/, kura labprātīgi izstājās no kopīpašnieku loka pirms pēc būtības tika atrisināts jautājums par kopīpašuma izbeigšanu.

Šādos apstākļos tiesa nosprieda, ka katrs no kopīpašniekiem uzņemas savus tiesāšanās izdevumus, kas saistīti ar kopīpašuma izbeigšanas un kopīpašuma lietošanas kārtības noteikšanas prasījumiem.

[9] Par Rīgas rajona tiesas 2022.gada 22.decembra spriedumu prasītāja /pers. A/ iesniegusi apelācijas sūdzību, kurā spriedumu pārsūdz daļā, kurā apmierināta prasība, kā arī daļā par tiesāšanās izdevumu piedziņu šādu motīvu dēļ.

[9.1] Spriedumā nav ņemts vērā, ka pirms lietas izskatīšanas pabeigšanas prasītājas īpašuma tiesības uz kopīpašuma domājamajām daļām ir izbeigušas, un neviens cits kopīpašnieks nebija iesniedzis tiesā rakstveidā noformētu prasības vai pretprasības pieteikumu par kopīpašuma izbeigšanu.

[9.2] Nav pamatots tiesas secinājums, ka /pers. A/ celto prasību var turpināt un uzturēt atbildētāji /pers. B/ un /pers. G/, turklāt vēl nemaz nepārņemot lietā prasītājas procesuālās tiesības Civilprocesa likuma 77.pantā paredzētajā kārtībā.

Tiesības celt prasību, izvēlēties prasības pamatu un priekšmetu, kā arī tiesības uzturēt prasību un atteikties no tās, ir Civilprocesa likumā noteiktas par prasītāja speciālajām tiesībām. Atbildētājam Civilprocesa likums paredz tiesības atzīt vai neatzīt prasību, kā arī tiesības celt pretprasību atbilstoši prasības celšanas vispārīgajiem noteikumiem. Civilprocesa likums neparedz atbildētājam tiesības vai iespēju uzņemties pret sevi pašu celtās prasības vešanu ne procesuālās aizstāšanās, ne pilnvarojuma, ne arī pirmās instances tiesas spriedumā norādītajā veidā (izteicot paskaidrojumu formā sev vēlamo kopīpašuma izbeigšanas veidu).

Tā kā pušu intereses civilprocesā ir pretējas, tad abas puses nevar apvienot vienā personā. Ja tāda interešu sakrīšana *(confusio)* notiktu, tad process ir jāpārtrauc (*sk.: Prof. Dr.jur. Bukovskis V., Civīlprocesa mācību grāmata, Rīgā, 1933.g. Autora izdevums E,Pīpiņa un J.Upmaņa grāmatu un nošu spiestuve, atkārtots 2015.gada izdevums drukāts Jelgavas tipogrāfijā, 257.lpp.)*.

Atsavinot kopīpašuma domājamās daļas, prasītājas materiālas tiesības prasīt kopīpašuma dalīšanu ir izbeigušās. Ievērojot minēto, tiesvedība /pers. A/ prasībā par kopīpašuma dalīšanu ir izbeidzama.

[9.3] Prasītāja uzskata par nepamatotu pirmās instances tiesas spriedumā norādīto Civilprocesa likuma 223.panta 2.punkta normas interpretāciju.

Prasītāja uzskata, ka minētā norma noteic, ka tiesa izbeidz tiesvedību lietā, ja prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesības. Tādējādi šī tiesību norma ir piemērojama visos gadījumos, kad tiesvedība lietā nav pieļaujama tāpēc, ka prasītājam nepiemīt subjektīvas materiālas tiesības, ar ko prasītājs pamato savu prasību, nevis attiecināma tikai uz situāciju, kad prasības pieteikums bija pieņemts izskatīšanai tiesā, pārkāpjot Civilprocesa likuma 132.panta pirmās daļas 2.punkta prasības, kā to kļūdaini atzinusi pirmās instances tiesa.

[9.4] Prasītāja nepiekrīt tiesas secinājumiem daļā par tiesas izdevumu nekompensēšanu, norādot, ka viņas ieskatā lietas apstākļi atbilst Civilprocesa likuma 41.panta otrās daļas trešajā teikumā un 44.panta otrajā daļā paredzētajam gadījumam, kad tiesas izdevumi ir piespriežami no atbildētāja par labu prasītājam. Un proti, a) prasītājam piederošās materiālās tiesības, kuru realizācijai ir celta prasība, ir izbeigušās un tāpēc prasītājs vairs nevar prasību uzturēt, b) prasība sākotnēji bija celta pamatoti, un atbildētājs *de facto* to ir atzinis, labprātīgi apmierinot prasītāju pirms lietas izskatīšanas pabeigšanas.

Ievērojot norādīto, prasītāja uzskata, ka pirmās instances kļūdaini secināja spriedumā, ka /pers. A/ prasībā norādītie fakti nav apstiprinājušies, ka atbildētāji nav devuši iemeslu prasības celšanai un nav konstatējams prasītājas tiesību aizskārums.

/pers. A/ prasības pieteikuma pamatojumā norādīto faktu sastāvs pietiekami apstiprina, ka kopīpašnieki /pers. B/, /pers. D/ un /pers. C/ savas kopīpašnieku tiesības pret /pers. A/ realizēja neatbilstīgi Civillikuma 1.pantā nostiprinātajam labas ticības standartam un Civillikuma 1069.pantā paredzētā samērīguma principa noteikumiem, kas arī kļuva par iemeslu tam, lai /pers. A/ vērstos tiesā ar prasību par kopīpašuma dalīšanu.

Līdz ar to nav pamatots pirmās instances tiesas secinājums, ka tiesāšanās izdevumi /pers. A/ nav atlīdzināmi, jo prasītājas tiesības uz tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu konkrētajā gadījumā paredz Civilprocesa likuma 41.panta otrās daļas trešais teikums un 44.panta otrā daļā.

[9.5] Prasītāja lūdz apelācijas instances tiesu izskatīt lietu pārsūdzētajā daļā apelācijas kārtībā, izbeigt tiesvedību lietas daļā par kopīpašuma /adrese Z/, dalīšanu un piedzīt /pers. A/ labā samaksātos tiesāšanās izdevumus.

Papildus prasītāja lūdz pieņemt jaunus rakstveida pierādījumus (/pers. A/ un SIA "/nosaukums/" lūgumi atbildētājiem; /pers. C/ atteikums saskaņot gāzi un elektrību; /pers. D/ un /pers. B/ atbilde par zemes lietošanas kārtības noteikšanu; prasības pieteikums par tiesībām izmantot inženierkomunikācijas un Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 9.jūnija lēmums par atteikšanos pieņemt prasības pieteikumu), jo tie apstiprina prasītājas tiesību un interešu aizskāruma esību no atbildētāju /pers. B/, /pers. D/ un /pers. C/ puses.

[10] Par Rīgas rajona tiesas 2022.gada 22.decembra spriedumu apelācijas sūdzību iesniegusi atbildētāja /pers. C/, tajā norādot, ka spriedums tiek pārsūdzēts daļā par kopīpašuma izbeigšanas veidu, proti daļā, ar kuru nospriests sadalīt nekustamo īpašumu /adrese Z/, kadastra numurs /numurs A/, dzīvokļu īpašumos un veikt to reģistrēšanu, atverot jaunu nodalījumu, nostiprinot /pers. B/, /pers. G/, /pers. D/, /pers. C/ īpašuma tiesību; daļā par kompensācijas apmēra noteikšanu /pers. B/, /pers. G/, /pers. D/, /pers. C/ un izmaksu /pers. E/ un /pers. F/.

Apelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[10.1] Apelatore norāda, ka sprieduma aprakstošajā daļā nepamatoti norādīts, ka strīdus nekustamā īpašuma /adrese Z/, sastāvā ietilpst zemesgabals 2 514 m^2 platībā, uz kura atrodas trīs viena dzīvokļa mājas, viena divu dzīvokļu māja, garāža un divi šķūņi, savukārt no Rīgas rajona tiesas Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatas nodalījuma Nr. /numurs L/izriet, ka nekustamais īpašums sastāv no zemes gabala 2 514 m^2 platībā, uz kura atrodas četras dzīvojamās ēkas (saskaņā ar inventarizācijas dokumentiem liters Nr.001, 002, 004, 005) un palīgceltne saskaņā ar inventarizācijas dokumentiem liters Nr.009).

Kopīpašniekiem pieder šādas īpašuma daļas: (1) /pers. B/ – kopīpašuma domājamas daļas 875/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 8,75%; (2) /pers. G/ – kopīpašuma domājamas daļas 1050/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 10,50%; (3) /pers. D/ – kopīpašuma domājamas daļas 1050/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 10,50%; (4) /pers. C/ – kopīpašuma domājamas daļas 4825/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 48,25%; (5) /pers. E/ – kopīpašuma domājamas daļas 1100/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 11%; (6) /pers. F/ – kopīpašuma domājamas daļas 1100/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 11%.

Pēc kopīpašnieku /pers. E/ un /pers. F/ izstumšanas no kopīpašuma, pieaug kopīpašnieku /pers. B/, /pers. G/, /pers. D/, /pers. C/ īpašuma daļas procentos, tālab /pers. E/ un /pers. F/ piederējušās domājamās daļas ir sadalāmas atbilstoši jaunajai proporcijai: (1) /pers. B/ – kopīpašuma domājamas daļas 875/7800, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 11,22%; /pers. G/ – kopīpašuma domājamas daļas 1050/7800, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 13,46%; /pers. D/ – kopīpašuma domājamas daļas 1050/7800, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 13,46%; /pers. C/ – kopīpašuma domājamas daļas 4825/7800, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 61,86%.

Ņemot vērā, ka /pers. E/ un /pers. F/ piederošas domājamās daļas ir sadalāmas atbilstoši jaunajai proporcijai, tad pēc viņiem piederošo daļu sadales kopīpašniekiem atbilstoši sadalāma kompensācija: (1) /pers. B/ – kopīpašuma domājamas daļas 1122/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 11,22%, kopīpašuma domājamo daļu pieaugums 247, kompensācijas apmērs 3 929,54 EUR (kopīpašuma domājamo daļu pieaugums

247 x 15,91 EUR); (2) /pers. G/ – kopīpašuma domājamas daļas 1346/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 13,46%, kopīpašuma domājamo daļu pieaugums 296, kompensācijas apmērs 4 709,09 EUR (kopīpašuma domājamo daļu pieaugums 296 x 15,91 EUR); (3) /pers. D/ – kopīpašuma domājamas daļas 1346/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 13,46%, kopīpašuma domājamo daļu pieaugums 296, kompensācijas apmērs 4 709,09 EUR (kopīpašuma domājamo daļu pieaugums 296 x 15,91 EUR); (4) /pers. C/ – kopīpašuma domājamas daļas 6186/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 61,86%, kopīpašuma domājamo daļu pieaugums 1361, kompensācijas apmērs 21 652,27 EUR (kopīpašuma domājamo daļu pieaugums 1361 x 15,91 EUR).

Aprēķins veikts, ievērojot, ka /pers. E/ un /pers. F/ piederošās kopīpašuma daļas 2200/10000 tika novērtētas par 35 000 EUR, tad 1/10000 kopīpašuma domājamās daļas vērtība ir noteikta 15,91 EUR (noapaļojot uz augšu).

Ievērojot tiesas aprēķināto kompensāciju 17 581,02 EUR, kuru iesniedzējai ir jāsamaksā /pers. E/ un /pers. F/, tad apelatorei būtu jāiegūst 5930/10000 (noapaļots, veicot aprēķinu) domājamās daļas jeb 59,30% no īpašuma, bet nodots īpašumā, sadalot dzīvokļa īpašumos, ir tikai 50,23% (17 581,02 EUR : 15,91 EUR (vienas 1/10000 daļas vērtība) = 1 105,03 kopīpašuma daļu daudzums).

Tiesas sprieduma rezultātā (1) /pers. B/ kopīpašuma domājamas daļas 1122/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 11,22%, dzīvokļa īpašumā ietilpstošās kopīpašuma domājamās 405/5831, īpašuma piederība procentos pēc sadales dzīvokļu īpašumos 6,95%; (2) /pers. G/ kopīpašuma domājamas daļas 1346/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 13,46%, dzīvokļa īpašumā ietilpstošās kopīpašuma domājamās 1231/5831, īpašuma piederība procentos pēc sadales dzīvokļu īpašumos 21,11%; (3) /pers. D/ kopīpašuma domājamas daļas 1346/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 13,46%, dzīvokļa īpašumā ietilpstošās kopīpašuma domājamās 1266/5831, īpašuma piederība procentos pēc sadales dzīvokļu īpašumos 21,71%; (4) /pers. C/ kopīpašuma domājamas daļas 6186/10000, īpašuma piederība procentos (kopā 100%) 61,86%, dzīvokļa īpašumā ietilpstošās kopīpašuma domājamās 2929/5831, īpašuma piederība procentos pēc sadales dzīvokļu īpašumos 50,23%.

Atsaucoties uz Civillikuma 1. un 2391.pantu, apelatore uzskata, ka pēc kopīpašuma priekšmeta sadalīšanas dzīvokļa īpašumos viņa un /pers. B/ ir ieguvuši būtiski mazāku īpašuma daļu, kas nav ne taisnīgi, ne tiesiski.

[10.2] Apelatore uzskata, ka pat tad, ja visi lietas dalībnieki piekristu tiesas noteiktajam kopīpašuma priekšmeta sadalījumam dzīvokļa īpašumos, nav izskatīts jautājuma par kompensācijas izmaksu tiem kopīpašniekiem, kuram reāli iedalītais īpašums ir būtiski mazāks un nav proporcionāls piederošajām kopīpašuma domājamām daļām.

[10.3] Apelatore uzskata, ka nav tiesiska pārsūdzētā sprieduma rezolutīvā daļa, kurā uzlikts par pienākumu:

Reģistrēt Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā /pers. C/ dzīvokļa īpašumu, kā sastāvā ietilpst telpu grupa /adrese E/, kadastra apzīmējums /numurs E/, 1419/5831 dzīvokļa īpašuma kopīpašuma domājamās daļas un garāža, kadastra apzīmējums /numurs F/.

Atverot jaunu nodalījumu, nostiprināt Rīgas rajona tiesas Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatā /pers. C/ īpašuma tiesības uz Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā izveidoto dzīvokļa īpašumu.

Reģistrēt Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā /pers. C/ dzīvokļa īpašumu, kā sastāvā ietilpst telpu grupa /adrese K/, kadastra apzīmējums /numurs G/, 1510/5831 dzīvokļa īpašuma kopīpašuma domājamās daļas un šķūnis, kadastra apzīmējums /numurs H/.

Atverot jaunu nodalījumu, nostiprināt Rīgas rajona tiesas Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatā /pers. C/ īpašuma tiesības uz Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā izveidoto dzīvokļa īpašumu.

Apelatores ieskatā šāds formulējums pārsūdzētajā spriedumā (arī attiecībā uz /pers. B/, /pers. G/, /pers. D/), izmantojot gramatisko iztulkošanas metodi, nozīmē, ka dzīvokļa īpašums pieder vairākiem īpašniekiem domājamās daļās, proti, ir kopīpašuma priekšmets.

Apelatores izskatā šāds formulējums ir pretrunā gan lietas apstākļiem, gan Valsts zemes dienesta Zemgales reģionālās pārvaldes 26.08.2022. Atzinumā Nr.9-0l-Z/764 norādītajam.

[10.4] Apelatore iebilst, ka pirmās instances tiesas spriedumā nav nekādas norādes, ka /pers. E/ un /pers. F/ īpašuma tiesība izbeidzas un Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatas nodalījums Nr. /numurs/ tiek slēgts, ievērojot, ka dzīvokļu īpašumiem ir paredzēts atvērt jaunus nodalījumus, kā arī tiesas spriedumā nav norādīts, uz kādiem /pers. E/ un /pers. F/ norēķinu kontiem ir veicama kompensācijas samaksa.

[11] Par Rīgas rajona tiesas 2022.gada 22.decembra spriedumu atbildētāja SIA "/nosaukums/" iesniegusi apelācijas sūdzību, kurā pārsūdz spriedumu daļā, ar kuru noraidīta tās pretprasība. Apelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[11.1] SIA "/nosaukums/" nepiekrīt pārsūdzētajā spriedumā izdarītajiem secinājumiem, norādot, ka kopīpašumā faktiski ir izveidojusies nesamērīga, kopīpašuma domājamo daļu apmēriem un Civillikuma 1070.panta prasībām neatbilstoša lietošanas kārtība, kura neatbilst arī zemesgrāmatā veiktajam ierakstam par kopīpašnieku tiesībām lietot kopīpašumu, kas bija noteiktas ar 2003.gada 1.jūlija līgumu par kopīga nekustamā īpašuma lietošanas kārtību.

Prasītāja/pers. A/ un atbildētāji /pers. B/, /pers. C/ un /pers. D/, lietojot kopīpašuma sastāvā esošās dzīvojamās ēkas savām un savu ģimeņu vajadzībām, gūst savā labā mantiski novērtējamu labumu – ienākumu, savukārt SIA "/nosaukums/" lietošanā neatrodas nekāda reāli nodalīta kopīpašuma daļa un tā labumu negūst.

[11.2] SIA "/nosaukums/" uzskata, ka tās izdevumi par nekustamā īpašuma nodokli ir kompensējami, jo kopīpašniekam, kura lietošanā nekāda reālā kopīpašuma daļa neatrodas, nav iespējams atlīdzināt savas ar īpašumu saistītas izmaksas, ne iekasējot šos izdevumus no īrniekiem, nedz arī pašpatēriņa veidā.

Prasījums par nekustamā īpašuma nodokļa kompensēšanu pretprasības pieteikumā tika saistīts ar Civillikuma 1071.panta noteikumiem, kas nosaka visu kopīpašuma nastu, apgrūtinājumu un izdevumu samērīgu sadalīšanu, bet tiesa to neņēma vērā.

SIA "/nosaukums/" nepiekrīt pirmās instances tiesas secinājumiem, ka SIA "/nosaukums/", sākotnēji piekrītot saņemt savā lietošanā noteiktās būves, bet vēlāk nododot tās lietot citai personai – /pers. A/, pati radījusi situāciju, kad nevar gūt sev vēlamo labumu. Tāpat tiesa nepamatoti atzinusi, ka pārējie kopīpašnieki nav likuši šķēršļus SIA "/nosaukums/" lietot kopīpašumu tādā apjomā, kāds bija nodots tās lietošanā.

[11.3] SIA "/nosaukums/" pretprasība ir celta saskaņā ar Civillikuma normām, kas regulē kopīpašumu un no tā izrietošās kopīpašnieku tiesības un attiecības, tomēr SIA "/nosaukums/" pretprasības pamata faktu analīze kopsakarā ar pretprasības pieteikumā norādītajam normām spriedumā nav veikta.

Secinājumus par prasības nepamatotību pirmās instances tiesa izdarīja, norādot, ka nav konstatējami zaudējumu atlīdzināšanas nepieciešamie priekšnosacījumi, kaut arī prasību par nodarīto zaudējumu atlīdzināšanu SIA "/nosaukums/" nebija cēlusi. Tālab spriedums neatbilst Civilprocesa likuma 192.panta prasībām.

[11.4] SIA "/nosaukums/" pirmās instances tiesā norādīja, ka nebija vienojusies ar pārējiem kopīpašniekiem par kopīpašuma dalītu lietošanu, nav pievienojusies 2003.gada 1.jūnija līgumam par kopīga nekustama īpašuma lietošanas kārtību, un nekādā citā veidā nav atzinusi sev par saistošām citu kopīpašnieku tiesības vai vēlmi lietot kopīpašumu tādā apjomā, kas nav proporcionāli samērīgs ar kopīpašniekiem piederošajām daļām un neatbilst Civillikuma 1070.panta noteikumiem.

[11.5] Spriedumā nepamatoti atzīts, ka 2003.gada 1.jūnija līgums varētu būt saistošs SIA "/nosaukums/" un citiem kopīpašniekiem, kuri pie minētā līguma noslēgšanas nepiedalījās un Civillikuma 1521.pantā paredzētajā kārtībā līgumam nepievienojās.

Civillikuma 1519.pants paredz, ka līgumā paredzētās tiesības un saistības var pāriet mantiniekiem un citiem tiesību pēcnācējiem, bet trešajām personām no līguma vispār neizriet ne tiesības, ne saistības. Tādējādi ir kļūdains pirmās instances tiesas atzinums, ka SIA "/nosaukums/" varētu iestāties citu personu starpā pastāvošās līgumattiecībās, vienkārši iegādājoties vienam no līguma dalībniekiem iepriekš piederošās kopīpašuma domājamās daļas.

Līguma priekšmets ir mainījies vismaz kopš 2005.gada 15.jūnija, kad kopīpašnieks /pers. B/ noslēdza pirkuma līgumu ar /pers. AB/ un /pers. AA/, tādējādi palielinot sev piederošās domājamās daļas apmēru.

Civillikuma 1067. un 1068.pants paredz kopīpašnieku kopēju rīcību ar īpašumu. Tāpēc, mainoties kopīpašnieku skaitam, sastāvam vai arī kopīpašnieku domājamo daļu proporcijām, atsevišķu kopīpašnieku starpā noslēgtajā pirkuma līgumā ietvertā vienošanās par jaunā kopīpašnieka lietošanas tiesību apjomu vai arī esošā kopīpašnieka tiesību apjoma izmaiņām (palielinājumu) īpašuma tiesību ierobežojumu lietošanas ziņā var izraisīt tikai pie nosacījuma, ja vienošanās pamatojas ne tikai uz pirkuma līguma noslēgušo atsevišķu kopīpašnieku savstarpējo apņemšanos, bet visu kopīpašnieku saskaņotajā gribā.

Kopīpašuma dalītas lietošanas kārtībai ir jāatbilst samērīguma prasībām, kā to nosaka Civillikuma 1070.pants, ja kopīpašnieku vienošanās par dalītu lietošanu nav samērīga ar atsevišķu daļu lielumu, tad tā nevar izraisīt Civillikuma 1082.pantā definētās tiesiskās sekas un kļūt par spēkā esošu īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumu.

Civillikuma 1480.pantā ir noteikts, ka darījuma iekšējos trūkumus korroborācija nenovērš, un akts, kas nav spēkā pēc sava satura, neiegūst ar to nekādu spēku. Ievērojot minēto, arī tam apstāklim vien, ka 2003.gada 1.jūnija līgums bija ierakstīts zemesgrāmatā, nevar būt izšķiroša nozīme lietā.

Ir fakts, ka 2003.gada 1.jūnija līgumā paredzētās lietošanas kārtības neatbilstība Civillikuma 1070.panta prasībām "nekrīt acīs" uzreiz, bet lietā gūtu pierādījumu kopums liecina, ka kopīpašnieku /pers. B/ un /pers. D/ lietošanā faktiski atrodas nesamērīgi lielas telpu platības, bet kopīpašnieces SIA "/nosaukums/" tiesības lietot kopīpašumu ar to ir aizskartas.

Līdz ar to nav pamatoti pirmās instances tiesas secinājumi, ka jau iegūstot savas kopīpašuma daļas, SIA "/nosaukums/" 2003.gada 1.jūlija līgumu atzinusi par taisnīgu un atbilstošu tās interesēm un tam ir pievienojusies, atzīstot zemesgrāmatā nostiprināto lietošanas kārtības sadalījumu par taisnīgu un atbilstošu tās interesēm.

Arī no Civillikuma 1067.pantā ietvertā kopīpašuma jēdziena, Civillikuma 1069.panta un 1070.panta pirmās daļas noteikumiem izriet, ka par tiesisku ir atzīstama tikai ar kopīpašuma domājamās daļas apmēriem samērīgā kopējās lietas dalīta lietošana, tāpēc nevienam kopīpašniekam nav pienākuma samierināties ar neproporcionālu kopīpašuma lietošanas kārtību.

[11.6] Nav strīda, ka SIA "/nosaukums/" /pers. A/ atsavināja tikai daļu no tām domājamām daļām, ko ieguva no /pers. AC/ un vienlaicīgi ar domājamo daļu pārdošanu SIA "/nosaukums/" nodeva /pers. A/ lietošanā dzīvojamo ēku liters 005 un šķūni 009. Tomēr nav pamatoti tiesas secinājumi, ka tādējādi SIA "/nosaukums/" ir atteikusies no savām tiesībām lietot kopīpašuma sastāvā esošās ēkas samērīgi ar sev piederošo kopīpašuma domājamo daļu.

2019.gada 18.oktobrī noslēgtā pirkuma līguma rezultātā /pers. A/ lietošanā nonākusi atsavinātās 22/100 domājamās daļas apmēram samērīgā kopīpašuma reālā daļa – dzīvojamā ēka liters 005 un šķūnis 009. Arī pēc tam, kad /pers. A/ šīs pašas 22/100 domājamās daļas atsavināja atbildētājai /pers. C/, kopīpašnieces /pers. C/ faktiskajā lietošanā esošā kopīpašuma daļa – dzīvojamās ēkas liters 004 un 005, šķūnis 009 un garāža 006, gan platības, gan arī vērtības ziņā ir proporcionāli atbilstīga /pers. C/ īpašumā esošās 4825/10000 domājamās daļas apmēram, savukārt SIA "/nosaukums/" lietojumā reālu īpašuma daļu nav.

[12] Par Rīgas rajona tiesas 2022.gada 22.decembra spriedumu atbildētājs /pers. E/ iesniedzis apelācijas sūdzību, kurā pārsūdz daļā, ar kuru apmierināta prasība un noraidīta pretprasība par kopīpašuma dalītās lietošanas kārtības noteikšanu.

Apelators pirmās instances spriedumu uzskatu par pretrunīgu un nepareizu šādu apsvērumu dēļ.

[12.1] Pirmās instances tiesai nebija pamata izskatīt pēc būtības un apmierināt /pers. A/ celto prasību par kopīpašuma dalīšanu, jo /pers. A/ 2022.gada 7.februārī visas savas kopīpašuma daļas pārdeva /pers. C/. Tādējādi /pers. A/ šobrīd nav kopīpašnieks, un šī iemesla dēļ viņai nepieder Civillikuma 1074.pantā paredzētās tiesības prasīt kopīpašuma dalīšanu.

Neviens cits kopīpašnieks nav cēlis tiesā prasību vai pretprasību par kopīpašuma izbeigšanu, kā arī /pers. A/ kā prasītājas procesuālās tiesības lietā nebija pārņēmis. /pers. A/ pirmās instances tiesas sēdē prasību neuzturēja, bet tiesvedību lietā bija lūgusi izbeigt. Šī iemesla tiesvedības turpināšana lietas daļā par kopīpašuma dalīšanu nav pieļaujama.

[12.2] Pirmās instances tiesai nebija pamata atteikties izskatīt pēc būtības atbildētāju /pers. F/ un /pers. E/ pretprasību par kopīpašuma dalītas lietošanas kārtības noteikšanu, jo tā bija pieņemta izskatīšanai. Secinājumus par pretprasības nepamatotību tiesa varēja izdarīt spriedumā tikai pēc visu pretprasībā norādīto faktisko apstākļu vispusīgās izvērtēšanas un analīzes kopsakarā ar visiem lietā iesniegtajiem pierādījumiem, bet pārsūdzētajā spriedumā atbildētāju argumenti netika vērtēti.

[12.3] No sprieduma ir secināms, ka pirmās instances tiesa ir atteikusies ņemt vērā un vērtēt tikai to lietas dalībnieku argumentus, kurus spriedumā apzīmēja par "jaunajiem kopīpašniekiem", savukārt "vēsturisko kopīpašnieku" viedokļus un argumentus pirmās instances tiesa ir atzinusi par pamatotiem, pat neuzsākot to izvērtēšanu kopsakarā ar lietas materiālos esošajiem pierādījumiem.

Šādu attieksmi atbildētājs uzskata par netaisnīgu.

[12.4] Pirmās instances tiesa nepamatoti atzinusi atbildētājiem /pers. B/ un /pers. G/ tiesības uzturēt prasību par kopīpašuma dalīšanu, kaut viņi to nebija cēluši un procesuāli korekti nebija pārņēmuši.

[12.5] Spriedumā nav vērtēti visi argumenti un pierādījumi.

Nav vērtēti lietā esošie ēkas liters 002 telpu (stāvu) plāni un Jūrmalas pilsētas valdes 1994.gada 20.janvāra lēmums Nr.041, kas pierāda, ka minētā ēka bija uzbūvēta un pirms namīpašuma denacionalizācijas bija ekspluatēta kā četru dzīvokļu ēka. Dzīvojamajā ēkā liters 002 arī šobrīd ir četras konstruktīvi norobežotas, funkcionāli vienādas un platības ziņā ļoti līdzīgas dzīvojamo telpu grupas, no kurām katra atbilst telpu grupas definīcijai Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma 1.panta 10.punkta izpratnē, un var tikt izmantota dzīvošanai atsevišķi un neatkarīgi no citām ēkā esošajām telpu grupām.

Nav vērtēti 2003.gada 1.jūlija līguma par kopīga nekustamā īpašuma lietošanas kārtību noteikumi, Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatu nodalījuma Nr./numurs/ II daļas 2.iedaļā veiktā ieraksta Nr.5.1. saturs un grozījumi, kā arī Rīgas rajona tiesas tiesneses I.Zariņas 2021.gada 16.jūlija lēmums.

[12.6] Tiesa spriedumā nepamatoti atzinusi par pašsaprotamu, ka kopīpašniekiem /pers. B/ un /pers. G/ ir tiesības lietot tās telpas, kuras 2003.gada 1.jūlija līgumā bija atvēlētas lietošanai /pers. AO/ un /pers. AA/. Šis secinājums izdarīts nepamatoti, jo tiesa atstājusi bez ievērības SIA "/nosaukums/" 2021.gada 27.septembrī iesniegtos papildus paskaidrojumus un tiem pievienotos rakstveida pierādījumus, kas apstiprina, ka Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs L/nav tādu ierakstu un dokumentu, kas pamatotu kopīpašnieka /pers. B/ tiesības atsevišķi lietot tās telpas, kas iepriekš atradās /pers. AB/ un /pers. AA/ lietošanā.

Spriedumā nav vērtēts Rīgas rajona tiesas tiesnese Ināras Zariņas 2021.gada 16.jūlijā pieņemtais lēmums, kurā konstatēts, ka "ar 2005.gada 15.jūnija pirkuma līgumu /pers. AB/ un /pers. AA/ viņiem piederošās domājamās daļas no nekustamā īpašuma ir pārdevuši /pers. B/, vienlaikus līguma

4.2., 5.2.p. vienojoties, ka uz šā līguma noslēgšanas dienu pārdevēju lietošanā, saskaņā ar 2003.gada 1.jūlija kopīga nekustamā īpašuma lietošanas kārtību viņu atsevišķā lietošanā esošo telpu daļa – telpas dzīvojamās ēkas lit.002 pirmā stāvā, kuras inventarizācijas dokumentos apzīmētas ar Nr.1 – istaba 8.82 kvm platībā, Nr. 2 – 9.94 kvm platībā paliek viņu lietošanā, bet kopīgā lietošanā ar pircēju koplietošanas telpas un zemesgabala daļa. Savukārt par pārējām pārdevēju lietošanā esošajām īpašuma daļām vienošanās nav ietverta". Atbildētāja ieskatā šis lēmums liecina, ka, atsavinot /pers. B/ kopīpašuma daļas, /pers. AB/ un /pers. AA/ nebija ar mieru vienlaicīgi atdot /pers. B/ arī savas telpu lietošanas tiesības, bet vēlējās tās paturēt sev. Arī no zemesgrāmatā veiktajiem ierakstiem ir redzams, ka /pers. AA/ un /pers. AB/ savas telpu lietošanas tiesības saglabāja līdz nāves brīdim.

[12.7] Atbildētājs uzskata, ka spriedumā nav ņemts vērā, ka 2003.gada 1.jūlija līgumā nebija paredzēts, ka šī līguma noteikumi varētu būt saistoši arī trešajām personām, tai skaitā jauniem kopīpašniekiem, kuri kopīpašumā iestāsies, iegūstot līgumslēdzējiem piederošās daļas. Arī Rīgas rajona tiesas tiesnese s I.Zariņas 2021.gada 16.jūlija lēmumā ir norādīts arī, ka "notiekot tālākiem atsavinājumiem, mainoties kopīpašniekiem un mainoties kopīpašnieku domājamām daļām, kopīpašnieki savstarpēji nav vienojušies par īpašuma dalītu lietošanu un nav lūguši ierakstīto kārtību grozīt pēc lietošanas tiesību izmaiņām. Līdz ar to ir pamats secinājumam, ka pārējie īpašuma objekti ir pārgājuši visu kopīpašnieku lietošanā".

Atbildētājs norāda, ka šīs civillietas materiāliem nav pievienoti nekādi pierādījumi par to, ka, vairākas reizes mainoties gan kopīpašnieku sastāvam, gan arī domājamo daļu proporcijām, visi kopīpašnieki būtu saskanīgi piekrituši savas savstarpējās attiecības veidot, balstoties uz 2003.gada 1.jūnija līguma noteikumiem. Tādējādi pirmās instances tiesas spriedumā izdarītie secinājumi par telpu lietojumu neatbilst lietā iesniegtajiem pierādījumiem.

[12.8] Pirmās instances tiesa neanalizēja arī SIA "Maks V vērtēšanā" 2020.gada 1.oktobrī un 2022.gada 4.oktobrī veiktos novērtējumus par visa kopīpašuma tirgus vērtību lietas izskatīšanas laikā, kuru neviens kopīpašnieks neapstrīdēja.

Tiesa nav ņēmusi arī minētajos novērtējumos norādīto un lietas dalībnieku neapstrīdēto faktu, ka kopīpašnieks /pers. B/ dzīvojamo ēku 001 nelieto atbilstoši tās funkcijai kā dzīvojamo ēku, bet ēka tiek izmantota kā pirts. Ir acīmredzami, ka šāda faktiskā ēkas izmantošana nav saderīga ar kopīpašnieku /pers. B/ un /pers. G/ deklarēto mērķi saglabāt iepriekšējo mājokli, taču arī šajā aspektā lietas apstākļi spriedumā nav analizēti.

[12.9] Tiesa nenoskaidroja, kādas domājamās daļas no kopīpašuma katram kopīpašniekam faktiski pieder, un nepārbaudīja, kādas kopīpašuma reālās daļas būtu atzīstamas par samērīgi atbilstošām katram kopīpašniekam piederošās domājamās daļas apmēram, nonākot pie kļūdaina secinājuma, ka /pers. F/ un /pers. E/ īpašuma tiesību apjoms atbilst vienīgi "zemesgabala domājamai daļai ar platību 553 m^2".

Pārsūdzētajā spiedumā tiesa nav ievērojusi, ka kopīpašuma samērīguma princips pieder pie kopīpašuma būtības un izriet no kopīpašuma tiesības definīcijas (Civillikuma 1067.panta pirmā daļa). Katram kopīpašniekam piederošā kopīpašuma tiesība ir lietu tiesība, un tāpēc kopīpašnieku privātā griba un vienošanās nevar pārgrozīt to likumā noteikto tiesību raksturu un apjomu, ko attiecībā uz visu nedalītu lietu kopīpašniekam nodrošina viņam piederošā domājamā daļa.

Atbildētājs norāda, ka dzīvojamajā ēkā liters 002 faktiski jau ir izbūvētas un tiek ekspluatētas četras konstruktīvi norobežotas telpu grupas (divas atrodas ēkas pirmajā stāvā un divas – otrajā), un lietas dalībnieku starpā nav arī strīda par to, ka Civillikuma 1070.panta izpratnē minētā ēka var tikt sadalīta četrās daļās, katru no kurām var patstāvīgi un neatkarīgi lietot.

[12.10] Atbildētājs norāda, ka pirmās instances tiesa nepareizi konstatēja spriedumā, ka faktiski visi lietas dalībnieki ir norādījuši, ka kopīpašums ir izbeidzams, jo arī uzturot tiesas sēdē savu pretprasību par kopīpašuma dalītas lietošanas kārtības noteikšanu, atbildētājs nepiekrita izbeigt kopīpašumu.

[12.11] Atbildētājs lūdz tiesu izbeigt tiesvedību lietas daļā par kopīpašuma dalīšanu un noteikt kopīpašumā /adrese Z/, samērīgu dalītas lietošanas kārtību.

[13] Atbildētāji/pers. G/ un /pers. B/ iesnieguši rakstveida paskaidrojumus par apelācijas sūdzībām, norādot, ka tās visas ir nepamatotas un noraidāmas šādu apsvērumu dēļ.

[13.1] /pers. B/ pārstāvja 2021.gada 10.jūnija paskaidrojumos sakarā ar SIA "/nosaukums/" pretprasības pieteikumu par kopīpašuma lietošanas kārtības noteikšanu tika norādīts un vēlāk arī atkārtots tiesas sēdē izteiktā lūgumā tiesai, ka strīdā par kopīpašuma izbeigšanu nebija tiesiska pamata pieņemt pretprasību par kopīpašuma dalītas lietošanas kārtības noteikšanu, jo šie ir strīdi uz gluži atšķirīgiem pamatiem, kas viens otru izslēdz.

Atbildētāju ieskatā šo strīdu vienlaicīga izskatīšana kļuva neiespējama pēc tam, kad 2022.gada 1.maijā spēkā stājās Civillikuma 1075.panta jaunā redakcija, panta otrajā daļā paredzot iespēju, ka kopīpašniekam, kurš neiegūst dzīvokļa īpašumu, kopīpašuma daļas tiek atlīdzinātas naudā. Šādā situācijā vairs nevarēja tikt apspriesti kopīpašuma dalītas lietošanas kārtības plāni, ja vispār nebija vairs zināms, vai ir pamats apspriest lietošanas kārtības projektu, kuru ierosinājis kopīpašnieks, kura daļu vērtība iespējams tiks atlīdzināta naudā.

Atbildētāju ieskatā pēc pretprasības pieņemšanas joprojām bija iespējama SIA "/nosaukums/" un vēlāk /pers. E/ un /pers. F/ prasījumu par kopīpašuma dalītas lietošanas kārtības noteikšanu izdalīšana atsevišķā lietā, jo pastāvot vairākiem procesa dalībnieku ierosinātiem kopīpašuma sadales risinājumiem, prasības par kopīpašuma dalītas lietošanas kārtības noteikšanu apmierināšanai nebija juridiska pamata.

[13.2] Atbildētāji atzīst par pamatotiem tiesas secinājumus par kopīpašuma izbeigšanas lietu specifiku, kurās prasītāja statuss formāli tiek piešķirts tam kopīpašniekam, kas tiesvedību ir iniciējis, kamēr pārējie kopīpašnieki kā atbildētāji sev vēlamo kopīpašuma izbeigšanas veidu izsaka paskaidrojumu veidā, neceļot pretprasību.

Atbildētāju ieskatā, ja sākotnējais prasītājs dažādu iemeslu dēļ no tiesvedības procesa izstājās, bet kaut vai viens procesa dalībnieks vēl turpina atbalstīt izteikto prasījumu par kopīpašuma dalīšanu, tiesvedības izbeigšanai nav pamata, jo dalībnieka statuss ir saistīts nevis ar šai personai nodarītu tiesību aizskārumu vai vainojamību pie tā, bet gan ar personas dalību kopīpašumā.

[13.3] Atbildētāji atzīst par pamatotiem pārsūdzētā sprieduma secinājumus par jautājumā par tiesas izdevumus sadali starp prāvniekiem.

[13.4] Saistībā ar prasījumu par naudas summas piedziņu par labu SIA "/nosaukums/", atbildētāji uzskata, ka SIA "/nosaukums/" nav tiesību pretendēt uz jebkādu kompensāciju par negūtiem ienākumiem no pārējiem kopīpašniekiem nodoto kopīpašuma daļām atbilstošo dzīvojamo telpu lietošanas ne tikai tāpēc, ka SIA "/nosaukums/" ieguva domājamās daļas kopīpašumā, kurā ir bijis noslēgts kopīpašnieku nekustamā īpašuma lietošanas kārtības līgums, kas ierakstīts arī Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr. /numurs M/, bet arī sakarā ar tiesiskajiem apstākļiem, kādos šis komersants ieguva no agrākās kopīpašnieces /pers. AC/ 4400/10000 domājamās daļas no nekustamā īpašuma /adrese Z/.

Proti, SIA "/nosaukums/" par nekustamā īpašuma kopīpašnieku kļuva 2019. gada 15. aprīlī, iegūstot no /pers. AC/ (kā sabiedrības dalībnieka) mantisko ieguldījumu sabiedrības pamatkapitālā – 4400/10000 domājamās daļas no nekustamā īpašuma. Līdz ar to, lai /pers. AC/ veiktu mantisko ieguldījumu SIA "/nosaukums/" pamatkapitālā, viņai bija nepieciešams saņemt īpašumā esošo Nekustamā īpašuma domājamo daļu novērtējumu. Atzinumu par mantiskā ieguldījuma vērtību 2019. gada 2. aprīlī sagatavoja SIA "Interbaltija", nosakot, ka, ievērojot /pers. AC/ lietošanā nodotās ēkas un Nekustamā īpašuma sastāvā esošā zemes gabala daļu, viņai piederējušo 4400/10000 domājamo daļu no Nekustamā īpašuma vērtība ir 75 200 EUR. Minētajā novērtējumā tika ņemta vērā tikai viņai piešķirtās lietošanas tiesības uz zemes gabalu aptuveni 1 106 m^2. platībā, lietošanas tiesības uz dzīvojamo māju ar kadastra apzīmējumu /numurs N/un šķūni ar kadastra apzīmējumu /numurs I/. Pastāvot šādiem apstākļiem, kamēr ar tiesas spriedumu vai kopīpašnieku vienošanos nav noteikta cita lietošanas kārtība, SIA "/nosaukums/" nebija tiesību pretendēt uz mantiska labuma gūšanu no pārējiem kopīpašniekiem.

[14] Atbildētājs/pers. F/ iesniedzis Rīgas apgabaltiesā pretapelācijas sūdzību par pirmās instances tiesas spriedumu, pārsūdzot to daļā, ar kuru ir noraidīta pretprasība par kopīpašuma lietošanas kārtības noteikšanu, kā arī daļā par spriedumā noteikto kopīpašuma dalīšanas variantu un sprieduma izpildes kārtību.

Pretapelācijas sūdzībā norādīti šādi argumenti.

[14.1] Daļā par kopīpašuma lietošanas kārtības noteikšanu noraidīšanu atbildētājs uzskata spriedumu par nepamatotu, balstoties uz argumentiem, kuri analogi /pers. E/ apelācijas sūdzības argumentiem.

[14.2] Atbildētājs nepiekrīt viedoklim, ka tiesa vispār nedrīkstēja izskatīt lietu daļā par kopīpašuma dalīšanu, jo tikai sadalot kopīpašumu atbilstoši Civillikuma 1075.panta noteikumiem spēkā esošajā redakcijā, šobrīd ir iespējams panākt taisnīgu, racionālu un visu kopīpašnieku tiesiski pamatotām interesēm atbilstošu risinājumu.

[14.3] Pirmās instances tiesas spriedumu daļā par noteikto kopīpašuma izbeigšanas variantu atbildētājs uzskata par netaisnīgu, pretrunīgu un Civillikuma 1067., 1069., 1074. un 1075.panta prasībām neatbilstošu, jo viņš faktiski ticis izstumts no kopīpašuma.

Atbildētājs uzskata, ka lietā ir iesniegta dzīvojamās ēkas liters 002 inventarizācijas lieta un stāvu plāni, kas nepārprotami apliecina, ka minētajā ēkā jau šobrīd faktiski ir izbūvētas četras patstāvīgas dzīvojamo telpu grupas, katra no kurām atbilst Nekustamā īpašuma valsts kadastra likuma 1.panta 10.punktā noteiktajai telpu grupas definīcijai.

Visas četras telpu grupas ēkā liters 002 ir pietiekami konstruktīvi norobežotas, un šī iemesla dēļ četru patstāvīgu dzīvokļa īpašuma izveidošanai ēkā nav nepieciešami nekāda veida būvdarbi (Būvniecības likuma 1.panta 2.punkts). Šis apstāklis pilnībā izslēdz nepieciešamību gatavot un saskaņot būvvaldē jebkādu būvniecības dokumentāciju, kā to kļūdaini atzinusi tiesa.

Pirmās instances tiesas spriedumā nav izvērtēta iespēja kopīpašumu izbeigt daļēji, kā tas ir paredzēts Civillikuma 1075.panta pirmās daļas 2.punktā.

Pirmās instances tiesas spriedumā netika analizēta arī iespēja dalīt kopīpašumu vairākos soļos *(sk.: Senāta Civillietu departamenta 2022.gada 03.februāra spriedums lietā SKC-53/2022, 9.2.pkt.)*.

Pirmās instances tiesa spriedumā pēc būtības nav apspriedusi nevienu citu kopīpašuma sadales variantu kā tikai /pers. B/ un /pers. G/ ierosināto, un šis sprieduma argumentācijas trūkums dod pamatu secinājumam, ka pirmās instances tiesa neizpildīja Civillikuma 1075.panta otrajā daļā paredzēto uzdevumu atrast taisnīgāko un pēc lietas apstākļiem piemērotāko kopīpašuma dalīšanas variantu.

[14.4] Atbildētājs iebilst pret tiesas viņam noteikto kompensāciju, norādot, ka visa kopīpašumā esošā nekustamā īpašuma tirgus vērtība sastāda naudas summu 623 000 EUR apmērā, ko apliecina 2022.gada 14.oktobrī SIA "Maks V vērtēšana" sagatavotā atskaite par nekustamā īpašuma /adrese Z/, novērtēšanu. Šo novērtējumu neviens no kopīpašniekiem neapstrīdēja. Līdz ar to, ja pirmās instances tiesa ievērotu no augstāk minētajām Civillikuma normām izrietošu samērīguma principu, tad atbildētājam kā izstumtajam kopīpašniekam izmaksājamā atlīdzība spriedumā tiktu noteikta 68 530 EUR apmērā (aprēķins: 623 000 EUR x 11 / 100 = 68 530 EUR).

[14.5] Atbildētājs uzskata, ka pārsūdzētajā spriedumā pieļautas arī procesuāla rakstura nepilnības.

Spriedumā nav objektīvi un vispusīgi novērtēti visi lietā esošie pierādījumi to kopumā un savstarpējā kopsakarībā; nav konstatēts kopīpašuma sastāvs un katram kopīpašniekam piederošās domājamās daļas apmērs; nav vērtētas dalāmās lietas īpašības; tiesas secinājumi par kopīpašnieku tiesību apjomu un kopīpašuma dalīšanas veida un kārtības izvēli nav pamatoti ar juridiski korektiem, loģiskiem un izsmeļošiem apsvērumiem (Civilprocesa likuma 8., 97. un 193.panta noteikumu pārkāpums).

Nolēmumi par kompensācijas noteikšanu nav noformulēti atbilstoši Civilprocesa likuma 195.panta prasībām, jo nav nepārprotami norādīts, kādas konkrēti naudas summas, no kā un par labu kam ir piedzenamas.

Kompensācijas piedziņas iespēja sprieduma rezolutīvajā daļā ir atlikta uz vienu mēnesi un aprobežota ar nosacījumu, kas likumā nav paredzēts. Spriedumā nav noteiktas piedzinēju tiesības līdz sprieduma izpildei saņemt procentus par piedzīto summu, minot to apmēru. Nav norādīti arī konti, kur būtu veicama piedzītās naudas summas samaksa *(sk.: Senāta Civillietu departamenta 2022.gada 7.aprīļa spriedums lietā SKC-177/2022, 9.4.pkt.)*, kā arī netika izlemts lūgums par hipotēkas nostiprināšanu kompensācijas izmaksas pastiprināšanai, kas bija norādīts pretprasības pieteikumā.

[14.5] Atbildētājs lūdz apelācijas instances tiesu: apmierināt viņa pretprasību par samērīgas lietošanas kārtības noteikšanu kopīpašuma un, dalot kopīpašumu, noteikt tādu sadales variantu, lai viņa īpašumā būtu nodots viņa kopīpašuma domājamas daļas apmēram atbilstošs dzīvokļa īpašums.

[15] Atbildētāja/pers. C/ iesniegusi paskaidrojumus par apelācijas sūdzībām, norādot, ka /pers. A/ apelācijas sūdzību neatzīst un lūdz to noraidīt; /pers. E/ apelācijas sūdzību neatzīst un lūdz to noraidīt.

Atbildētāja/pers. C/ neatzīst SIA "/nosaukums/" pretprasību un apelācijas sūdzību un lūdz tās noraidīt.

[15.1] Atbildētāja lūdz apelācijas instances tiesu noteikt nekustamā īpašuma /adrese Z/, kadastra Nr. /numurs A/, kā kopīpašuma dalīšanu sekojošā kārtībā: izstumjot kopīpašnieku /pers. E/ no nekustamā īpašuma /adrese Z/, kadastra Nr. /numurs A/, kopīpašuma un sadalot viņam piederošo 11/100 (kas atbilst 1100/10000) domājamās daļas, un izstumjot kopīpašnieku /pers. F/ no nekustamā īpašuma /adrese Z/, kadastra Nr. /numurs O/kopīpašuma un sadalot viņam piederošo 11/100 (kas atbilst 1100/10000) domājamās daļas starp atlikušajiem kopīpašniekiem, un nosakot izmaksāt viņiem kompensāciju sekojošā apmērā: nodot /pers. B/ 247 domājamās daļas, ierakstīt īpašuma tiesības zemesgrāmatā, kā rezultātā /pers. B/ piederēs 1122/10000 domājamās daļas, un nosakot izmaksāt kompensāciju /pers. E/ un /pers. F/ 1 964,77 EUR katram; nodot /pers. G/ 296 domājamās daļas, ierakstīt īpašuma tiesības zemesgrāmatā, kā rezultātā /pers. G/ piederēs 1346/10000 domājamās daļas, un nosakot izmaksāt kompensāciju /pers. E/ un /pers. F/ 2 354,55 EUR katram; nodot /pers. D/ 296 domājamās daļas, ierakstīt īpašuma tiesības zemesgrāmatā, kā rezultātā /pers. D/ piederēs 1346/10000 domājamās daļas, un nosakot izmaksāt kompensāciju /pers. E/ un /pers. F/ 2 354,55 EUR katram; nodot /pers. C/ 1361 domājamās daļas, ierakstīt īpašuma tiesības zemesgrāmatā, kā rezultātā /pers. C/ piederēs 6186/10000 domājamās daļas, un nosakot izmaksāt kompensāciju /pers. E/ un /pers. F/ 10 826,14 EUR katram.

[16] Trešā persona iesniegusi paskaidrojumus par apelācijas sūdzībām, norādot, ka saistībā ar prasību "Swedbank" AS uztur spēkā pirmās instances tiesai sniegtos paskaidrojumus un saistībā ar pirmās instances tiesas spriedumu un iesniegtajām apelācijas sūdzībām papildus paskaidro, ka bankai nav iebildumu pret nekustamā īpašuma sadali dzīvokļu īpašumos, ja sadales rezultātā tiek nodrošināta bankas kā hipotekārā kreditora tiesību un interešu aizsardzība, t.i., saglabājot katram kopīpašniekam pašlaik piederošo domājamo daļu kopīpašumā procentuālo apmēru, ja tiek saglabāta bankai par labu nodibinātā ķīlas tiesība līdz brīdim, kad apmierināti bankas prasījumi, kuru nodrošināšanai ķīlas tiesība nodibināta.

[17] Atbildētāji/pers. G/ un /pers. B/ iesnieguši rakstveida paskaidrojumus par pretapelācijas sūdzību, norādot, ka tā ir nepamatota, jo /pers. F/ noteiktais kopīpašuma sadales variants ir nepamatots.

[18] Atbildētāja/pers. C/ iesniegusi rakstveida paskaidrojumus par /pers. F/ pretapelācijas sūdzību, norādot, ka kopīpašums nav izbeidzams, bet

nosakāma katra īpašnieka domājamai daļai atbilstoša īpašuma lietošanas kārtība.

[19] Atbildētājs/pers. E/ iesniedzis rakstveida paskaidrojumus par pretapelācijas sūdzību, norādot, ka uztur savu prasījumu par lietošanas kārtības noteikšanu un iebilst pret kopīpašuma izbeigšanu, jo prasītāja zudušas prasības tiesības.

[20] Atbildētāja/pers. D/ iesniegusi rakstveida paskaidrojumus par /pers. F/ pretapelācijas sūdzību, norādot, tajā minētais uzskats par kopīpašuma izbeigšanu ir nepamatots, jo veicama kopīpašuma sadale atbilstoši atbildētāju /pers. G/ un /pers. B/ priekšlikumam.

[21] Pusēm 2023.gada 20.martā nosūtīts tiesas paziņojums par lietas izskatīšanu rakstveida procesā, pamatojoties uz 2020.gada 5.jūnija COVID-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.pantu.

Izvērtējot iespēju piemērot minētajā likuma normā atļauto rakstveida procesu, Civillietu tiesas kolēģija ņem vērā šādus apstākļus.

Spēkā esošā COVID-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.panta pirmā daļa noteic, ka civillietu un administratīvo lietu tiesa var izskatīt rakstveida procesā, ja iespējams nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo tiesību ievērošanu un tiesa nav atzinusi par nepieciešamu lietu iztiesāt tiesas sēdē. Tādējādi likumdevējs ir pieļāvis pašai tiesai izlemt par rakstveida procesa noteikšanu, gadījumā, ja tieši pati tiesa atzīst, ka iespējams nodrošināt lietas dalībnieku procesuālo tiesību ievērošanu un nav nepieciešamības pēc mutvārdu procesa.

Civillietu tiesas kolēģija konstatē, ka konkrētajā civillietā vairakkārt sniegti rakstveida paskaidrojumi; iesniegts ievērojams pierādījumu apjoms; puses izpildījušas tiesas uzliktos pienākumus.

Tādējādi, pamatojoties uz 2020.gada 5.jūnija COVID-19 infekcijas izplatības pārvaldības likuma 10.pantu, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pastāv iespēja vienlīdzīgi nodrošināt visu lietas dalībnieku procesuālās tiesības, arī nerīkojot mutvārdu tiesas sēdi, un vienbalsīgi nolemj, ka lietas izskatīšana apelācijas instances tiesā veicama rakstveida procesā.

[22] 2023.gada 11.augustā Rīgas apgabaltiesā /pers. E/ iesniedzis papildus paskaidrojumus, paskaidrojot, ka nepiekrīt līdzatbildētāju /pers. B/ un /pers. G/ paskaidrojumos izteiktajam viedoklim, ka /pers. E/ un arī /pers. F/ pretprasībā pieteiktie lūgumi par samērīgas lietošanas kārtības noteikšanu kopīpašumā nav izskatāmi vienlaicīgi ar jautājumu par kopīpašuma sadali, jo Civilprocesa likums neparedz iespēju pretprasību izdalīt atsevišķā lietā, bet Civilprocesa likuma 136.panta ceturtā daļa noteic, ka pretprasību izskata kopā ar sākotnējo prasību.

Pēc apelācijas sūdzības iesniegšanas /pers. E/ vērsies pie sertificēta mērnieka SIA "Latvijasmernieks.lv" ar lūgumu sastādīt zemesgabala /adrese Z/, sadalījuma plānu, kurā būtu precīzi iezīmētas kopīpašniekiem individuālajā lietošanā nododamu un arī koplietošanā atstājamo zemesgabala daļu robežas un platības.

Atbildētājs uzskata, ka zemes gabala daļu "D" ar platību 112 m² būtu pamatotāk atstāt atsevišķajā lietošanā tam kopīpašniekam, kura lietošanā būs nodota dzīvojamā ēkā liters 002 pirmajā stāvā esošā veranda ar platību 11,8 m², no kuras ir nodrošināta tiešā piekļuve iepriekš minētajai zemes gabala daļai "D". /pers. E/ precizē savu pirmajā instancē iesniegto dalītas lietošanas kārtības variantu, uzskatot, ka ir lietderīgi: (a) zemes gabala daļu "D" ar platību 112 m² apmērā nodot /pers. F/ atsevišķajā lietošanā, (b) /pers. D/ lietošanā nodot zemes gabala daļu "C" ar platību 170 m², (c) kopīpašnieku kopīgā lietošanā atstāt zemes gabala daļu "F", kuras platība ir 359 m² apmērā, bet pārējā apjomā uztur pirmās instances tiesā iesniegto kopīpašuma dalītas lietošanas variantu.

2023.gada 14.augustā atbildētāja /pers. E/ paskaidrojumi un lūgums, kopā ar plāniem, nosūtīti zināšanai pārējiem lietas dalībniekiem, norādot uz tiesībām iesniegt paskaidrojumus līdz 2023.gada 28.augustam.

[22.1] 2023.gada 17.augustā saņemti atbildētāju /pers. G/ un /pers. B/ paskaidrojumi, kuros norādīts, ka, pamatojoties uz Civilprocesa likuma 430.panta ceturto daļu un 426.panta pirmo daļu, nav pamata pieņemt un pievienot lietas materiāliem ne /pers. E/ paskaidrojumus par viņa paša iesniegto apelācijas sūdzību, ne arī tai pievienotos pierādījumus, kurus /pers. E/ varēja iesniegt lietas izskatīšanas laikā pirmās instances tiesā.

[23] Lemjot pušu pieteiktos lūgumus Civillietu tiesas kolēģija pieņem šādus lēmumus.

[23.1] Prasītāja pieteikusi lūgumu par jaunu pierādījumu pieņemšanu apelācijas instances tiesā.

[23.1.1] Prasītāja apelācijas sūdzībai pievienojusi jaunus rakstveida pierādījumus (/pers. A/ un SIA "/nosaukums/" lūgumi atbildētājiem; /pers. C/ atteikums saskaņot gāzi un elektrību; /pers. D/ un /pers. B/ atbilde par zemes lietošanas kārtības noteikšanu; prasības pieteikums par tiesībām izmantot inženierkomunikācijas un Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 9.jūnija lēmums par atteikšanos pieņemt prasības pieteikumu).

Prasītāja lūgusi pieņemt šos pierādījumus, jo tie apstiprina prasītājas tiesību un interešu aizskāruma esību no atbildētāju /pers. B/, /pers. D/ un /pers. C/ puses. Minētie pierādījumi nebija iesniegti pirmās instances tiesā, jo atbilstoši Civilprocesa likuma 96.panta piektās daļas prasībām prasītājai nebija jāpierāda tādi prasības pamata fakti, kurus atbildētāji pirmās instances tiesā neapstrīdēja.

[23.1.2] 2023.gada 6.jūlijā lietas dalībniekiem nosūtīts pieprasījums ar pienākumu līdz 2023.gada 7.augustam sniegt viedokli par šo prasītājas lūgumu.

Atbildētāji/pers. G/ un /pers. B/ izteikuši viedokli, ka /pers. A/ apelācijas sūdzībai pievienotie pierādījumi nav pievienojami civillietas materiāliem, jo tie neattiecās uz izskatāmo strīdu.

/pers. C/, /pers. E/, /pers. F/, SIA "/nosaukums/", AS "Swedbank" neiebilst pret pierādījumu pieņemšanu.

[23.1.3] Izvērtējot prasītājas iesniegtos pierādījumus kopsakarā ar citu lietas dalībnieku viedokļiem, Civillietu tiesas kolēģija konstatē, ka Rīgas rajona tiesas spriedums šajā civillietā pieņemts 2022.gada 22.decembrī, savukārt visi prasītājas iesniegtie pierādījumi datēti ar 2020.gadu. Prasītājas arguments, ka pierādījumi nebija iesniegti pirmās instances tiesā, jo atbilstoši Civilprocesa likuma 96.panta piektās daļas prasībām prasītājai nebija jāpierāda tādi prasības pamata fakti, kurus atbildētāji pirmās instances tiesā neapstrīdēja, nav uzskatāms par objektīvu pamatu pierādījumu neiesniegšanai pirmās instances tiesā.

Tādējādi Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasītāja nav izpildījusi Civilprocesa likuma 430.panta ceturtās daļas prasības, jo apelācijas instances tiesā iesniegusi pierādījumus, kurus nebija šķēršļu pieteikt lietas izskatīšanā pirmās instances tiesā, līdz ar ko pastāv imperatīvs pamats šī prasītājas lūguma noraidīšanai un pierādījumu nepieņemšanai.

[23.2] Atbildētāja/pers. E/ SIA "Latvijasmernieks.lv" sagatavotais Zemes vienības iekšējā sadalījuma plāns un dokumenti, kas apliecina ar minētā plāna sagatavošanu saistītos izdevumus, tiek pievienoti lietas materiāliem, jo tieši precizē izspriežamo prasījumu par lietošanas kārtības noteikšanu, kas izskatāms apelācijas instances tiesā saskaņā ar Civilprocesa likuma 418.panta otrās daļas 1.punktu. Tāpat vērā ņemams, ka minētais pierādījums iesniegts tiesas noteiktajā termiņā un tā izgatavošanas laiks pierāda, ka to nebija objektīvi iespējams iesniegt pirmās instances tiesā, tālab ir ievērotas Civilprocesa likuma 430.panta ceturtās daļas prasības.

Līdz ar to Civillietu tiesas kolēģija nolemj pieņemt šo pieteikumu un pievienot lietas materiāliem, kā arī 2023.gada 14.augustā nosūtīt to zināšanai pārējiem lietas dalībniekiem.

Motīvu daļa

[24] Izvērtējusi prasības, pretprasības, četru apelācijas sūdzību un pretapelācijas sūdzības argumentus kopsakarā ar pušu paskaidrojumiem un visiem lietā esošajiem pierādījumiem, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka /pers. A/ prasība , /pers. E/ un /pers. F/ pretprasība, SIA "/nosaukums/" pretprasība ir noraidāmas šādu motīvu dēļ:

[24.1] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 426.panta pirmo daļu, 430.panta trešo daļu apelācijas instances tiesa izskata lietu pēc būtības sakarā ar apelācijas sūdzību tādā apjomā, kā lūgts šajā sūdzībā, un nepārbauda pirmās instances tiesas konstatētos faktus, ja tie nav apstrīdēti apelācijas sūdzībā.

[24.2] Civillietu tiesas kolēģija konstatē, ka pirmās instances tiesas spriedums apelācijas kārtībā pārsūdzēts šādā apjomā.

Prasītāja/pers. A/ savā apelācijas sūdzībā pārsūdzējusi spriedumu daļā, ar kuru apmierināta viņas prasība par kopīpašuma izbeigšanu un daļā par tiesas izdevumiem.

Atbildētāja/pers. C/ savā apelācijas sūdzībā spriedumu pārsūdzējusi daļā par kopīpašuma izbeigšanas veidu, proti, daļā, ar kuru nospriests sadalīt nekustamo īpašumu /adrese Z/, kadastra numurs /numurs A/, dzīvokļu īpašumos un veikt to reģistrēšanu, atverot jaunu nodalījumu, nostiprinot /pers. B/, /pers. G/, /pers. D/, /pers. C/ īpašuma tiesību; daļā par kompensācijas apmēra noteikšanu /pers. B/, /pers. G/, /pers. D/, /pers. C/ un izmaksu /pers. E/ un /pers. F/.

Atbildētāja SIA "/nosaukums/" savā apelācijas sūdzībā pārsūdzējusi spriedumu daļā, ar kuru noraidīta tās pretprasība par no kopējās lietas iegūto ienākumu sadalīšanu.

Atbildētājs/pers. E/ savā apelācijas sūdzībā pārsūdzējis spriedumu daļā, ar kuru apmierināta prasītājas /pers. A/ prasība par kopīpašuma izbeigšanu un daļā, ar kuru noraidīta viņa un /pers. F/ pretprasība par kopīpašuma dalītās lietošanas kārtības noteikšanu.

Atbildētājs/pers. F/ savā pretapelācijas sūdzībā pārsūdzējis spriedumu daļā, ar kuru ir noraidīta pretprasība par kopīpašuma lietošanas kārtības noteikšanu, kā arī daļā par spriedumā noteikto kopīpašuma dalīšanas variantu un sprieduma izpildes kārtību.

[24.3] Ievērojot minēto, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājas prasība par kopīpašuma izbeigšanu, atbildētāju /pers. E/ un /pers. F/ pretprasība par kopīpašuma dalītās lietošanas kārtības noteikšanu un atbildētājas SIA "/nosaukums/" pretprasība par no kopējās lietas iegūto ienākumu sadalīšanu izskatāmas pēc būtības pilnā apmērā atbilstoši apelācijas sūdzībās un pretapelācijas sūdzībā minētajiem argumentiem.

[25] Izvērtējot prasību par kopīpašuma izbeigšanu kopsakarā ar prasītājas pieteikto lūgumu par tiesvedības izbeigšanu, Civillietu tiesas kolēģija konstatē šādus apstākļus.

[25.1] Lietās materiāli pierāda, ka konkrētā civillieta uzsākta pēc /pers. A/ iniciatīvas, jo viņa 2020.gada 12.augustā bija cēlusi pirmās instances tiesā prasību par kopīpašuma izbeigšanu pret atbildētājiem /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, SIA "/nosaukums/" (pēc SIA "/nosaukums/" procesuālo tiesību pārņemšanas – /pers. E/ un /pers. F/) un /pers. G/ (/pers. G/ iestājusies lietā, daļēji pārņemot /pers. B/ procesuālās tiesības).

[25.1.1] Saskaņā ar Valsts vienotās datorizētās zemesgrāmatas datiem nekustamais īpašuma /adrese Z/, kadastra numurs /numurs A/, ir kopīpašums, kurš brīdī, kad lieta tiek izskatīta apelācijas instancē, pieder šādiem kopīpašniekiem: /pers. C/ – 4825/10000 domājamās daļas; /pers. D/ – 1050/10000 domājamās daļas; /pers. B/ – 7/80 domājamās daļas; /pers. G/ – 1050/10000 domājamās daļas; /pers. E/ – 11/100 domājamās daļas; /pers. F/ – 11/100 domājamās daļas.

[25.1.2] No zemesgrāmatas ierakstiem konstatējams, ka prasītājas /pers. A/ īpašuma tiesības uz kopīpašumu izbeigušās 2022.gada 14.februārī, viņai atsavinot savas kopīpašuma 2200/10000 domājamās daļas atbildētājai /pers. C/.

[25.1.3] Pirmās instances tiesas spriedums, kurā apmierināts /pers. A/ prasījums par kopīpašuma izbeigšanu, taisīts 2022.gada 22.decembrī, tātad brīdī, kad prasītāja /pers. A/ vairs nebija konkrētā nekustamā īpašuma kopīpašniece.

Lietas materiāli liecina, ka pirmās instances tiesa par šo faktu bija informēta, jo 2022.gada 21.martā prasītāja /pers. A/ tai bija iesniegusi pieteikumu par tiesvedības izbeigšanu, norādot, ka ar 2022.gada 7.februāra pirkuma līgumu prasītājai /pers. A/ piederošās kopīpašuma 2200/10000 domājamās daļas ir nodotas atbildētājas /pers. C/ īpašumā, līdz ar ko pastāv Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktā paredzētais pamats izbeigt tiesvedību, jo prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesību.

Neskatoties uz prasītājas skaidri izteiktu vēlmi neturpināt tiesvedību viņas prasībā, pirmās instances tiesa taisījusi spriedumu prasījumā, kas vairs netiek uzturēts un no kura prasītāja faktiski atteikusies, neesot tiesiskai interesei tā apmierināšanā.

Spriedumu prasības apmierinātajā daļā pilnā vai samazinātā apjomā savās apelācijas sūdzībās pārsūdzējusi prasītāja /pers. A/, atbildētāja /pers. C/, atbildētājs (pretprasītājs) /pers. E/, kā arī atbildētājs (pretprasītājs) /pers. F/ savā pretapelācijas sūdzībā.

[25.2] Saistībā ar aprakstīto situāciju Civillietu tiesas kolēģija izdara šādus secinājumus.

[25.2.1] Ar prasību par kopīpašuma izbeigšanu tiesā nevar vērsies jebkura persona, jo prasības tiesīgo personu loku ierobežo Civillikuma 1074.pants, nosakot, ka "katrs kopīpašnieks var katrā laikā prasīt dalīšanu". Tādējādi prasības tiesības par kopīpašuma izbeigšanu piemīt tikai kopīpašniekam.

Lietas materiāli pierāda, ka 2022.gada 21.martā prasītāja /pers. A/ iesniegusi pirmās instances tiesā pieteikumu par tiesvedības izbeigšanu, norādot, ka izbeigušas viņas īpašuma tiesības uz strīdus kopīpašumu.

No zemesgrāmatu ierakstiem redzams, ka prasītājas /pers. A/ īpašuma tiesības uz kopīpašumu izbeigušās 2022.gada 14.februārī.

Tādējādi Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pēc minētā datuma, zaudējot savas īpašuma tiesības uz kopīpašumu, /pers. A/ ir zaudējusi arī tiesības prasīt kopīpašuma izbeigšanu un viņas celtā prasība par kopīpašuma izbeigšanu kļuvusi bezpriekšmetiska.

Līdz ar to Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka pirmās instances tiesai nebija pamata izskatīt un taisīt apmierinošu spriedumu prasībā par kopīpašuma izbeigšanu, jo bija zudušas prasītājas īpašuma un prasības tiesības, kā arī neviena persona nebija izmantojusi Civilprocesa likuma 77.pantā paredzētās iespējas, savukārt prasītājas kopīpašuma daļu ieguvēja (šajā lietā atbildētāja) /pers. C/ bija paudusi skaidru nostāju, ka viņa nevēlas būt par prasītājas procesuālo tiesību pārņēmēju viņas celtajā prasībā par kopīpašuma izbeigšanu.

[25.2.2] Atbildētāji (/pers. C/ savā apelācijas sūdzībā, /pers. B/ un /pers. G/ savos paskaidrojumos, /pers. F/ savā pretpapelācijas sūdzībā) pauduši viedokli, ka pirmās instances tiesa bija tiesīga lemt par kopīpašuma izbeigšanu, arī neesot šādam prasījumam, jo kopīpašuma izbeigšanas strīdos nav obligāta prasība celt pretprasību un lieta tiek turpināta, ja kaut viens kopīpašnieks vēlas kopīpašuma izbeigšanu.

[25.2.2.1] Civillietu tiesas kolēģija norāda, ka Civilprocesa likuma 2.pants noteic, ka civillietas tiesa izspriež kārtībā, kāda noteikta šajā likumā (..).

Civilprocesa likuma 192.pants uzliek tiesai imperatīvu pienākumu ievērot prasījumu robežas, nosakot, ka tiesa taisa spriedumu par prasībā noteikto prasības priekšmetu un uz prasībā norādītā pamata, nepārsniedzot prasījuma robežas.

Tādējādi tiesai nav tiesību taisīt spriedumu par visiem ar kopīpašnieku attiecībām saistītajiem jautājumiem, bet tikai par tiem, par kuriem pieteikti attiecīgi prasījumi, jo pušu paskaidrojumi un argumenti procesuālajā nozīmē nav analogs prasībai.

Neceļot prasību (pretprasību), atbildētājam nav nekāda pamata uzskatīt, ka tiesa taisīs spriedumu par viņa paskaidrojumos pieteiktajiem lūgumiem,

jo prasības tiesvedībā pirmās instances tiesā izspriežamo prasījumu robežas izriet no prasības, kurai Civilprocesa likums (34., 35., 128., 129. pants u.c.) noteicis zināmus formālus kritērijus.

[25.2.2.2] Tāpat vērā ņemams, ka Civilprocesa likumā pastāv dispozitivitātes princips, kurš noteic, ka puses pašas lemj kādas prasības celt, pret ko tās vērst un kādus pierādījumus to pierādīšanai iesniegt.

"Līdzekļu un paņēmienu izvēle, ar kuriem puse grib pārliecināt tiesu, ka viņai ir taisnība un ka viņai ir vajadzīga tiesas palīdzība, arī atkarājas no pašas puses, kas tikai pati var zināt, vai viņas privātās tiesības ir aizskartas un vai viņai šo tiesību atjaunošanai ir jāgriežas pie tiesas vai nē." (*Prof. Dr.jur.Vladimirs Bukovskis. Civīlprocesa mācību grāmata, Rīgā, 1933.g. Autora izdevums E.Pīpiņa un J.Upmaņa grāmatu un nošu spiestuve, atkārtots 2015.gada izdevums drukāts Jelgavas tipogrāfijā, 233.lpp.).*

Arī civilprocesā izsenis pastāvošais pušu vienlīdzības princips *audiatur et altera pars* paredz, ka pret "pirmprasību pielaižama pretprasība", jo "abām pusēm procesā piešķirtas pilnīgi vienādas tiesības, kuras puse var izlietot vai arī neizlietot, bet no tām iepriekš atteikties nevar." *(turpat, 241.lpp.)*.

Līdz ar to, ievērojot Civilprocesa likuma prasības un vienlīdzības, sacīkstes un dispozitivitātes principu, situācijā, kad prasītāja bija zaudējusi savas prasības tiesības, bet neviena no tiesīgajām personām tās nebija pārņēmusi, pirmās instances tiesa pēc savas iniciatīvas nevarēja lemt par kopīpašuma izbeigšanu, jo neviens cits no kopīpašniekiem šādu prasījumu Civilprocesa likumam atbilstošā veidā nebija pieteicis.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka konkrētajā situācijā kopīpašuma izbeigšana nenoliedzami būtu visizdevīgākais risinājums un izbeigtu kopīpašnieku savstarpējos strīdus, tomēr neesot Civilprocesa likuma normās atbilstošam prasījumam par kopīpašuma izbeigšanu, tiesai nav pamata izspriest civillietu un taisīt spriedumu, jo tas neatbilst Civilprocesa likuma 6.panta trešajai daļai un 4.pantam.

Arī Civilprocesa likuma 193.panta sestā daļa noteic, ka sprieduma rezolutīvajā daļā norāda tiesas nolēmumu par prasības pilnīgu vai daļēju apmierināšanu vai par tās pilnīgu vai daļēju noraidīšanu, atsevišķi norādot prasījumus, kuri tiek apmierināti un kuri tiek noraidīti (..). Minētā tiesību norma papildus pamato, ka tiesai ir tiesības taisīt spriedumu tikai par prasību (pretprasību), esot atbilstošam prasījumam (pretprasījumam).

[25.2.3] Kā juridisko pamatu tiesvedības izbeigšanai prasītāja norādījusi Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktu (prasību cēlusi persona, kurai nav prasības tiesību).

Civillietu tiesas kolēģija secina, ka saskaņā ar zemesgrāmatu datiem prasības celšanas brīdī (2020.gada 12.augustā) prasītājai kā strīdus īpašuma kopīpašniecei bija prasības tiesības uz prasības celšanu par kopīpašuma izbeigšanu.

Zemesgrāmatu ieraksts pierāda, ka prasītājas /pers. A/ īpašuma tiesības uz kopīpašumu izbeigušās 2022.gada 14.februārī. Tādējādi nevis prasības celšanas brīdī, bet tikai šajā brīdī viņai zuda tiesības jebkādā veidā rīkoties ar atsavināto īpašumu, tai skaitā celt prasības par kopīpašuma izbeigšanu.

Līdz ar to Civillietu tiesas kolēģija analogi pirmās instances tiesai atzīst, ka šādā gadījumā nav konstatējams Civilprocesa likuma 223.panta 2.punktā paredzētais prasības tiesvedības izbeigšanas pamats.

Prasītājas apelācijas sūdzībā izteiktais iebildums, ka šī tiesību norma ir piemērojama visos gadījumos, kad tiesvedība lietā nav pieļaujama tāpēc, ka prasītājam nepiemīt subjektīvas materiālas tiesības, ar ko prasītājs pamato savu prasību, nevis attiecināma tikai uz situāciju, kad prasības pieteikums bija pieņemts izskatīšanai tiesā, nav pamatots un neatbilst Civilprocesa likuma jēgai.

[25.3] Civilprocesa likuma 223.pantam piemīt imperatīvs raksturs. Tas rada tiesai pienākumu piemērot arī citus tiesvedības izbeigšanas pamatus gadījumā, ja tādi konstatējami.

Civillietu tiesas kolēģija secina, ka neviens no citiem Civilprocesa likuma 223.pantā paredzētajiem tiesvedības izbeigšanas pamatiem šajā civillietā nav konstatējams.

Civilprocesa likuma 74.panta trešās daļas 1.punkts noteic prasītāja ekskluzīvās tiesības pilnīgi vai daļēji atteikties no prasības. Šādas tiesības piemīt tikai prasītājai. Konkrētajā gadījumā prasītāja /pers. A/, neraugoties uz savu nekustamā īpašuma tiesību izbeigšanos, šīs tiesības nav izmantojusi.

Šādos apstākļos, konstatējot, ka prasītājas /pers. A/ īpašuma tiesības uz nekustamo īpašumu /adrese Z/, kadastra numurs /numurs A/, ir izbeigušās un viņas celtā prasība kļuvusi bezpriekšmetiska, Civillietu tiesas kolēģija atzīst /pers. A/ prasību par kopīpašuma izbeigšanu par noraidāmu.

[25.4] No Eiropas Cilvēka tiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas 6.panta izriet tiesas pienākums argumentēt spriedumu, bet tas nav saprotams kā prasība detalizēti atbildēt uz jebkuru argumentu (*sk., piem., 61.punktu 1994.gada 19.aprīļa spriedumā "Van de Hurk vs The Netherlands" (iesnieguma Nr. 16034/90))*. Tiesnešiem ir jāuzklausa visi argumenti, bet viņiem nav pienākums detalizēti atrunāt jebkuru iesniegumu vai skaidri atbildēt uz jebkuru paskaidrojumu. Tiesai ir atļauts izvērtēt argumentus, kurus tā uzskata par nozīmīgiem no tiesību viedokļa (*sk. Eiropas Cilvēktiesību tiesas komisijas 1986.gada 13.oktobra lēmumu*).

Atbilstoši šīm ECT atziņām apskatāmajā gadījumā Civillietu tiesas kolēģija neatzīst par nepieciešamu izvērtēt atbildētājas /pers. C/ apelācijas sūdzībā izteiktos argumentus par kopīpašuma izbeigšanas veidu un atbildētāja /pers. F/ pretapelācijas sūdzībā izteiktos iebildumus par spriedumā noteikto kopīpašuma dalīšanas variantu un sprieduma izpildes kārtību, jo noraidot prasību par kopīpašuma izbeigšanu, tiem nav nekādas nozīmes. Tāpat Civillietu tiesas kolēģija nevērtē /pers. E/ apelācijas sūdzībā izteiktos argumentus par šo sprieduma daļu, jo kaut /pers. E/ šajā lietā savas kopīpašnieka tiesības nav zaudējis, tie atkārto /pers. A/ apelācijas sūdzībā izteiktos argumentus, kuriem vērtējums jau dots.

[26] Atbildētāji (pretprasītāji) /pers. E/ un /pers. F/ savā pretprasībā, pamatojoties Civillikuma 1070.panta pirmo daļu, lūguši noteikt Civillikuma 1070.panta pirmās daļas prasībām atbilstošu kopīpašuma /adrese Z/, dalītās lietošanas kārtību, kurā: (1) atbildētāju /pers. B/ un /pers. G/ lietošanā nododamas dzīvojamās ēkas /adrese B/ (liters Nr.002), 1. un 2. stāvā esošās telpu grupas ar kopējo platību 123,1 m² (60,3 m² + 62,8 m²); (2) atbildētājai /pers. D/ – dzīvojamās ēkas /adrese B/, 2. stāvā esošā telpu grupa ar kopējo platību 62,9 m²; (3) atbildētājam /pers. F/ – dzīvojamās ēkas /adrese B/ (liters Nr.002), 1. stāvā esošā telpu grupa ar kopējo platību 63,7 m²; (4) atbildētājam /pers. E/ lietošanā nododama dzīvojamā ēka /adrese Z/ (liters Nr.001), platībā 40,5 m², un šķūnis liters Nr. 013, kas šobrīd atrodas /pers. B/ lietošanā; (5) atbildētājas /pers. C/ lietošanā saglabājamas dzīvojamās mājas /adrese E/ (liters Nr.004), un /adrese K/ (liters Nr. 002), kā arī šķūnis liters Nr. 009 un garāža liters Nr. 006.

Apelācijas instances tiesā atbildētājs /pers. E/ precizējis kopīpašuma dalītās lietošanas kārtības variantu, kurā atbilstoši SIA "Latvijas mērnieks" zemes vienības iekšējā sadalījuma plānam papildus jau izteiktajiem prasījumiem lūdz: (a) zemes gabala daļu "D" ar platību 112 m² apmērā nodot /pers. F/ atsevišķajā lietošanā, (b) /pers. D/ lietošanā nodot zemes gabala daļu "C" ar platību 170 m², un c) kopīpašnieku kopīgā lietošanā atstāt zemes gabala daļu "F", kuras platība ir 359 m² apmērā.

[26.1] Civillietu tiesas kolēģija saistībā ar kopīpašumā esošo nekustamo īpašumu /adrese Z/, kadastra numurs /numurs A/, konstatē šādus apstākļus.

[26.1.1] No vēsturiskajiem ierakstiem zemesgrāmatā redzams, ka nekustamais īpašums /adrese Z/, kadastra numurs /numurs A/, sākotnēji sastāvējis no zemesgabala 3 630 m² platībā un uz tā esošajām piecām pamatceltnēm un četrām palīgceltnēm, un tas piederēja /pers. AC/. Nekustamais īpašums sadalīts 11 daļās, katra daļa 330 m².

/pers. AC/ uz 1995.gada 12.aprīļa pirkuma-pārdevuma līguma un 1999.gada 22.decembra vienošanās pamata pārdevusi /pers. C/ 2 daļas (2 x 330 m² = 660 m²), t.i., 2/11 domājamās daļas no zemesgabala un uz tā atrodošos pamatceltni, kas inventarizācijas dokumentos atzīmēta ar liters Nr.4.

/pers. AC/ īpašumā palika 9/11 domājamās daļas (2 970 m²).

Uz 2000.gada 10.februāra pirkuma līguma pamata /pers. AC/ pārdevusi /pers. D/ (/uzvārds/) 8/110 daļas no 9/11, savā īpašumā atstājot 82/110 domājamās daļas

/pers. AC/ uz 1999.gada 22.decembra pirkuma līguma pamata pārdevusi /pers. AB/ 4/110 daļas un /pers. AA/ 4/110 daļas no 82/110, savā īpašumā atstājot 74/110 domājamās daļas.

[26.1.2] No īpašumā ietilpstošā zemesgabala 3 630 m² platībā 2000.gada 15.septembrī atdalīts zemesgabals 1 116 m² ar ēku /adrese V/, kuram atvērts jauns nodalījums Nr. /numurs BB/.

Tādējādi kopīpašumā esošais nekustamais īpašums /adrese Z/, kadastra numurs /numurs O/(ierakstīts Jūrmalas pilsētas zemesgrāmatas nodalījumā Nr./numurs M/) sastāv no zemesgabala 2 514 m² platībā un uz tā esošajām četrām dzīvojamajām ēkām (liters Nr.001, 002, 004, 005) un palīgceltnes (liters Nr.009). Pamats: Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2000.gada 11.janvāra spriedums lietā Nr. C-777/13, Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2000.gada 2.marta lēmums lietā Nr. C-777/13; Jūrmalas pilsētas zemes komisijas 2000.gada 16.jūnija lēmums Nr.663; Jūrmalas pilsētas domes 2000.gada 24.augusta lēmums Nr.742.

Pēc atdalīšanas domājamo daļu sadalījums starp kopīpašniekiem uz 2000.gada 15.septembri bija šāds: /pers. AC/ – 5275/10000 daļas; /pers. C/ – 2625/10000 daļas; /pers. AB/ – 525/10000 daļas; /pers. AA/ – 525/10000 daļas; /pers. D/ (/pers. D/) – 1050/10000 daļas.

[26.1.3] /pers. AC/ uz 2003.gada 1.jūlija pirkuma līguma pamata pārdevusi /pers. B/ 875/10000 daļas no 5275/10000, atstājot savā īpašumā 4400/10000 domājamās daļas.

/pers. AB/ uz 2005.gada 15.jūnija pirkuma līguma pamata pārdevusi /pers. B/ 525/10000 daļas; /pers. AA/ uz 2005.gada 15.jūnija pirkuma līguma pamata pārdevis /pers. B/ 525/10000 daļas, līdz ar to /pers. B/ piederēja 1925/10000 daļas.

/pers. AC/ uz SIA "/nosaukums/" 2019.gada 8.aprīļa pamatkapitāla palielināšanas noteikumu un Uzņēmumu reģistra 2019.gada 10.aprīļa lēmuma Nr.6-12/48547 par izmaiņu reģistrēšanu komercreģistrā pamata nodevusi SIA "/nosaukums/" savas 4400/10000 daļas un viņas īpašuma tiesības izbeigušās.

SIA "/nosaukums/" uz 2019.gada 18.oktobra pirkuma līguma pamata pārdevis /pers. A/ 2200/10000 daļas no savām 4400/10000, atstājot savā īpašumā 2200/10000 daļas.

/pers. A/ uz 2022.gada 7.februāra pirkuma līguma pamata pārdevusi /pers. C/ savas 2200/10000 daļas, kā rezultātā kopējā /pers. C/ daļa ir 4825/10000 domājamās daļas, bet /pers. A/ īpašuma tiesība izbeigusies.

SIA "/nosaukums/" 2022.gada 1.februāra maiņas līguma pamata nodevusi /pers. E/ 1100/10000 (11/100) domājamās daļas un /pers. F/ 1100/10000 (11/100) domājamās daļas, izbeidzot savas īpašuma tiesības.

/pers. B/ uz 2022.gada 11.augusta dāvinājuma līguma pamata uzdāvinājis /pers. G/ 1050/10000 domājamās daļas no 1925/10000, savā īpašumā atstājot 875/10000 (7/80) domājamās daļas.

Tādējādi aktuālā zemesgrāmatas informācija pierāda, ka nekustamais īpašums /adrese Z/, kadastra numurs /numurs O/kopīpašniekiem pieder šādās domājamās daļās: /pers. C/ – 4825/10000 domājamās daļas; /pers. D/ – 1050/10000 domājamās daļas; /pers. B/ – 7/80 (875/10000) domājamās daļas; /pers. G/ – 1050/10000 domājamās daļas; /pers. E/ – 11/100 (1100/10000) domājamās daļas; /pers. F/ – 11/100 (1100/10000) domājamās daļas.

[26.2] Ņemot vērā, ka, izspriežot prasījumu par lietošanas kārtības noteikšanu, ir būtiski noteikt aptuvenu domājamā daļā ietilpstošu īpašuma apjomu, Civillietu tiesas kolēģija secina, ka /pers. C/ 4825/10000 domājamām daļām atbilst 1 213 m² no zemes gabala platības; /pers. D/ 1050/10000 domājamām daļām – 263,97 m²; /pers. B/ 7/80 (875/10000) domājamām daļām – 219,98 m²; /pers. G/ 1050/10000 domājamām daļām – 263,97 m²; /pers. E/ 11/100 (1100/10000) domājamām daļām – 276,54 m²; /pers. F/ 11/100 (1100/10000) domājamām daļām – 276,54 m².

[26.3] Atbilstoši Kadastra informācijas sistēmas teksta datiem *(lietas 2.sēj. 204.-221.lapa)* nekustamajā īpašumā /adrese Z/ kadastra numurs /numurs O/ietilpst arī šādi ēku īpašumi.

Viena dzīvokļa dzīvojamā ēka (liters Nr. 001, kadastra apzīmējums /numurs P/), kurā telpu grupu ar platību 40,5 m² šobrīd lieto /pers. B/.

Viena dzīvokļa dzīvojamā ēka (liters Nr. 004, kadastra apzīmējums /numurs R/) ar platību 141,9 m², kuru šobrīd lieto /pers. C/.

Viena dzīvokļa dzīvojamā ēka (liters Nr. 005, kadastra apzīmējums /numurs S/) ar platību 151 m², kuru šobrīd lieto /pers. C/.

Divu atsevišķu telpu grupu (dzīvokļu) dzīvojamā ēka (liters Nr. 002, kadastra apzīmējums /numurs T/) ar kopējo platību: 249,7 m². Tajā ietilpst dzīvoklis 1.stāvā (telpu grupa Nr. 001, kadastra apzīmējums /numurs U/) ar platību: 123,1 m², kuru lieto /pers. G/, un dzīvoklis 2.stāvā (telpu grupa Nr. 002, kadastra apzīmējums /numurs V/) ar platību 126,6 m², kuru šobrīd lieto /pers. D/.

Minētie dati izriet no Būvju tehniskās inventarizācijas lietas materiāliem, tai skaitā atskaitē par nekustamā īpašuma /adrese Z/, novērtēšanu ietvertajiem dokumentiem (*lietas 3.sēj. 33-85; 175-228.lapa)*, kā arī Valsts zemes dienesta 2022. gada 26. augusta atzinuma Nr. 9-01-Z/764, un pierāda, ka kopīpašumā ietilpstošās dzīvojamās ēkās faktiski atrodas piecas, nevis septiņas dzīvojamo telpu grupas.

Kopīpašniekiem ir atšķirīgi viedokļi par dzīvojamo ēku liters Nr. 002 (kadastra apzīmējums /numurs T/), jo pretprasītāji uzskata, ka šajā ēkā neatrodas tikai divas atsevišķas nodalītas telpu grupas (dzīvokļi), bet gan četras telpu grupas un tādējādi pavisam kopīpašumā būtu iespējams izveidot septiņas atsevišķas telpu grupas (dzīvokļus).

Civillietu tiesas kolēģija vērš pušu uzmanību, ka atsevišķas lietošanas kārtības noteikšana tiesas ceļā notiek, vadoties no tiem pušu pierādījumiem, kuri atspoguļo reālo situāciju kopīpašumā, nevis izvērtējot teorētisku iespēju veikt kopīpašuma pārbūvi un atdalīšanu, tādējādi izveidojot papildus telpu grupas. Par šādu risinājumu kopīpašnieki var vienoties, veicot labprātīgu lietošanas kārtības noteikšanu un ievērojot Civillikuma 1068.panta pirmās un otrās daļas prasības, nevis to prasot tiesas ceļā.

Ņemot vērā lietā iesniegtos pierādījumus, Civillietu tiesas kolēģija atzīst par pierādītu, ka dzīvojamā ēkā liters Nr. 002 (kadastra apzīmējums /numurs T/) ietilpst divas, nevis četras nosacīti atdalītas telpu grupas (dzīvokļi), kuras būtu iespējams nodot atsevišķu kopīpašnieku lietošanā, proti: telpu grupa (dzīvoklis) Nr. 001 ar kadastra apzīmējumu /numurs Z/un platību 123,1 m^2 ēkas 1.stāvā un telpu grupa (dzīvoklis) Nr. 002 ar kadastra apzīmējums /numurs V/) un platību 126,6 m² ēkas 2.stāvā

Tāpat nekustamajā īpašumā ietilpst palīgceltne (šķūnis) (liters Nr. 009, kadastra apzīmējums /numurs I/) ar platību 36,8 m²; garāža (liters Nr. 006, kadastra apzīmējums /numurs J/) ar platību 25,8 m² (nav ierakstīta zemesgrāmatā); šķūnis (liters Nr. 013, kadastra apzīmējums /numurs J/) ar platību 25,2 m² (nav ierakstīts zemesgrāmatā); ārējā elektroapgāde – 0,4kV tīkla pārbūve (liters Nr.007, kadastra apzīmējums /numurs A0/).

[26.3.1] No zemesgrāmatas datiem ir redzams, ka jau 2003.gada 1.jūlijā starp kopīpašniekiem ticis noslēgts līgums par kopīpašuma lietošanas kārtību, kas vairākkārt grozīts. Pēdējais aktualizētais ieraksts par nekustamā īpašuma lietošanas kārtību veikts 2022.gada 25.augustā un saskaņā ar to noteikta šāda kopīpašnieku nekustama īpašuma lietošanas kārtība:

/pers. B/ lieto dzīvojamo ēku liters 001.

/pers. AB/ un /pers. AA/ kopīgi lieto telpas dzīvojamās ēkas liters 002 pirmajā stāvā: inventarizācijas dokumentos apzīmētas ar Nr. 1- istaba, Nr. 2, Nr .3- gaitenis, Nr. 4- istaba, Nr. 10- virtuve, Nr. 16- vējtveris, Nr. 17- tualete, "c"- kāpņu telpa, jumta stāvā: Nr.1- istaba, Nr.2- istaba, Nr.3-

gaitenis, Nr.4- istaba, Nr.10- virtuve, Nr.11- tualete, piebūvē: Nr.12- veranda pirmajā stāvā, Nr.15- veranda jumta izbūvē.

/pers. D/ (/pers.D/) lieto telpas dzīvojamās ēkas liters 002 pirmajā stāvā – inventarizācijas dokumentos apzīmētas ar Nr.5- istaba, Nr.6- istaba, Nr.7- istaba, Nr.8- gaitenis, Nr.9- virtuve, Nr.11- vannas istaba, Nr.14- tualete, Nr.15- vējtveris, "a"- kāpņu telpa, jumta stāvā: Nr.5- istaba, Nr.6- koridors, Nr.7- istaba, Nr.8- istaba, Nr.9- virtuve, Nr.19- tualete, piebūvē: Nr.13- veranda pirmajā stāvā, Nr.16- veranda jumta stāvā;

/pers. C/ lieto dzīvojamo ēku dzīvojamo ēku liters 004, dzīvojamo ēku liters 005 un vienu palīgceltni liters 009.

SIA "/nosaukums/", /pers. AB/, /pers. AA/, /pers. D/, /pers. C/ un /pers. B/ kopīgā lietošanā atbilstoši viņu īpašuma tiesību domājamām daļām kopīpašumā paliek zemes gabals 2 514 m² platībā.

Civillietu tiesas kolēģija secina, ka minētā lietošanas kārtība neatbilst patreizējam kopīpašnieku sastāvam un faktiskajam telpu lietojumam, kas konstatējams no lietas materiāliem, līdz ar ko kopīpašniekiem nav pamata atsaukties uz to, ka lietošanas kārtība tiek ievērota un tajā noteiktais īpašuma lietojums taisnīgi atbilst kopīpašnieku sastāvam.

[26.3.2] Ņemot vērā, ka kopīpašums sadalīts domājamās daļās, lai konstatēto faktisko lietojuma apjomu, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka arī ēku platība izsakāma kvadrātmetros (583,1 m² dalīts ar 10 000 = 0,05831 m² (viena daļa)), jo pierādījumi liecina, ka dzīvojamo ēku kopējā platība ir 583,1 m².

Tādējādi ideālā situācijā kopīpašniekiem lietošanā pienāktos aptuveni šāda dzīvojamo ēku platība: /pers. C/ – 4825 x 0,05831 m² = 281,35 m²; /pers. D/ – 1050 x 0,05831 m² = 61,23 m²; /pers. B/ – 875 x 0,05831 m² = 51,02 m²; /pers. G/ – 1050 x 0,05831 m² = 61,23 m²; /pers. E/ –1100 x 0,05831 m² = 64,14 m²; /pers. F/ – 1100 x 0,05831 m² = 64,14 m².

[26.3.2.1] /pers. C/ faktiski lieto viena dzīvokļa dzīvojamo ēku (liters Nr. 004, kadastra apzīmējums /numurs R/) ar platību 141,9 m² un viena dzīvokļa dzīvojamo ēku (liters Nr. 005, kadastra apzīmējums /numurs S/) ar platību 151 m², tādējādi kopā lietojot aptuveni 292,90 m² dzīvojamās platības, kas aptuveni atbilst /pers. C/ īpašuma domājamo daļu apmēram (4825 x 0,05831 m² = 281,35 m²), ņemot vērā, ka atbildētāja lieto par 11,55 m² vairāk.

[26.3.2.2] /pers. B/ faktiski lieto viena dzīvokļa dzīvojamo ēku (liters Nr. 001, kadastra apzīmējums /numurs P/) ar platību 40,5 m² un šis lietojums aptuveni atbilst /pers. B/ domājamo daļu apmēram (875 x 0,05831 m² = 51,02 m²), ņemot vērā, ka atbildētājs lieto par 10,52 m² mazāk.

[26.3.2.3] /pers. G/ faktiski lieto dzīvokli 1.stāvā (telpu grupa Nr. 001, kadastra apzīmējums /numurs U/) ar platību 123,1 m² divu dzīvokļu dzīvojamajā ēkā (liters Nr. 002, kadastra apzīmējums /numurs T/).

Ņemot vērā /pers. G/ domājamo daļu apmēru (1050 x 0,05831 m² = 61,23 m²), viņas lietotās telpas par 61,87 m² pārsniedz viņai pienākošo īpašuma apmēru.

[26.3.2.4] /pers. D/ faktiski lieto dzīvokli 2.stāvā (telpu grupa Nr. 002, kadastra apzīmējums /numurs V/) ar platību 126,6 m² divu dzīvokļu dzīvojamajā ēkā (liters Nr. 002, kadastra apzīmējums /numurs T/).

Ņemot vērā viņas domājamo daļu apmēru (1050 x 0,05831 m² = 61,23 m²), /pers. D/ lietotās telpas par 65,37 m² pārsniedz viņai pienākošo īpašuma apmēru.

[26.3.2.5] Saskaņā ar šo aprēķinu kopīpašnieku /pers. E/ (1100 x 0,05831 m² = 64,14 m²) un /pers. F/ (1100 x 0,05831 m² = 64,14 m²) lietojumā kopā būtu nododami aptuveni 128,28 m², bet šobrīd viņu reālā lietojumā nav nevienas telpas.

[26.4] Izspriežot prasījumu par lietošanas kārtības noteikšanu, Civillietu tiesas kolēģija atzīst par nepieciešamu piemērot šādas judikatūras un tiesību doktrīnas atziņas.

Norādot, ka atbilstoši Civillikuma 927.pantam īpašums ir pilnīgas varas tiesība pār lietu, t.i., tiesība valdīt un lietot to, iegūt no tās visus iespējamos labumus, ar to rīkoties un noteiktā kārtā atprasīt to atpakaļ no katras trešās personas ar īpašuma prasību, Senāta Civillietu departamenta 2011.gada 2.novembra lēmums (p.11., 12.) lietā SKC-781/2011 izskaidro, ka (..) nekustamā īpašuma īpašnieka īpašuma lietojuma tiesība nepārprotami atzīstama par tiesību, kas saistīta ar nekustamo īpašumu, kā īpašuma tiesības viens no elementiem. Taču parasti šim apstāklim nav tiesiskas nozīmes attiecībā uz nekustamo īpašumu, kur nepastāv kopīpašums, jo, vienpersoniski realizējot īpašnieka tiesības, tās ietver sevī tiesības valdīt, lietot un rīkoties ar lietu. Līdz ar to īpašnieka lietojuma tiesību ierakstīšanai zemesgrāmatā viena īpašnieka gadījumā nav nekāda pamata, lai arī lietojuma tiesība, tāpat kā īpašuma tiesība, ir atzīstama par pilnvērtīgu lietu tiesību *(sk. sal. Vīnzarājs N. Civiltiesību problēmas. Raksti (1932.–1939.). Rīga: Erlena Kalniņa un Viktora Tihonova izdevums, 2000, 60.lpp.)*.

Savukārt, pastāvot kopīpašnieku attiecībām, kopīpašnieku tiesību saturs ir ierobežots ar pārējo īpašnieku tiesībām *(sk. Civillikuma 1068.pantu)*. Tādēļ tas ir satura ziņā nabadzīgāks nekā viena īpašnieka gadījumā, kas primāri izpaužas kopīpašnieku aizlieguma tiesībās attiecībā uz pārējo līdzīpašnieku lēmumiem. Tieši šā iemesla dēļ kopīpašums ir kopīpašuma tiesību aprobežojums visā tā apjomā, tostarp aprobežojumi pastāv attiecībā uz lietojuma un rīcības tiesībām *(sk. sal. Rozenfelds J. Lietu tiesības. Trešais labotais un papildinātais izdevums. Rīga: Zvaigzne ABC, 2004, 73.lpp.)*.

Civillikums pieļauj kopējas lietas dalītu lietošanu, ja šo lietu var dalīt, samērojot lietojumu ar atsevišķo daļu lielumu *(sk. Civillikuma 1070.pantu)*, kur, nosakot dalītu lietošanu, tiek dalīta nevis pati kopējā lieta, bet gan tās lietošana *(sk. ????????? ?. ????? ???????????? ?????????? ???????? ????????????? (?? ????????????? 1912–1914 ?.?. ? ?? ?????????????) ?? 2 ??????. ??? 1. ??????????? ????????, ????? ?????????????, ????? ?????? ? ????? ????????????. ????: ?.??????? ? ??, 1914, c.402)*. Citiem vārdiem, ja noteikta kopējas lietas dalīta lietošana, katrs kopīpašnieks ir tiesīgs viens pats lietot noteiktu viņa valdījumā un lietošanā nodotu kopējās lietas daļu *(piemēram, zemes gabala daļu, ēkas stāvu vai atsevišķu dzīvokli)*.

Dalītu lietošanu var noteikt gan ar kopīpašnieku vienošanos, gan tiesas ceļā. Šādā gadījumā īpašnieki var prasīt lietošanas kārtības noteikšanu, kas ir atbilstoša kopīpašuma daļu lielumam un kura nevar un tai nav jāatbilst precīzam domāto daļu lielumam, jo kopīpašums turpina pastāvēt kā vienots nedalīts īpašuma objekts ar tajā pastāvošām domātajām daļām kopīpašniekiem *(sk. sal. Senāta 1999.gada 17.marta spriedumu lietā Nr.SKC-169. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta spriedumi un lēmumi 1999. Rīga: Latvijas Tiesnešu mācību centrs, 2000, 429.lpp.)*. Tādējādi kopīpašnieki, vienojoties par lietojuma kārtību, īsteno savas pilnīgas varas tiesības pār lietu, novēršot nepilnību, kas liedz pilnā apjomā īstenot lietojuma tiesību.

Augstākās tiesas Civillietu departamenta 2016.gada 16.novembra spriedums (p.6., 7.) lietā SKC-280/2016 izskaidro, ka Civillikuma 1070.panta pirmā daļa noteic, ka kopējas lietas dalīta lietošana pielaižama tikai tad, kad šo lietu var dalīt, bet arī šajā gadījumā lietošana samērojama ar atsevišķo daļu lielumu.

(..) Civillikuma 847.panta noteikumi par tiesisko dalāmību attiecas uz lietu reālu dalīšanu tādējādi, ka katra daļa kļūst par patstāvīgu tiesību priekšmetu, nekustamā īpašuma gadījumā, par patstāvīgu nekustamā īpašuma objektu, kuru kā tādu nostiprina zemesgrāmatā *(sk. Višņakova G., Balodis K. -Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Lietas valdījums. Tiesības uz svešu lietu. – Rīga: Mans īpašums, 1998,14.-15.lp.)*.

Nosakot dalītu lietošanu, tiek dalīta nevis pati lieta, bet gan tās lietošana. Tāpēc, dalot lietas lietošanu Civillikuma 1070.panta kārtībā, nav piemērojami Civillikuma 847.panta noteikumi par lietas tiesisku dalāmību reālās daļās (..).

Civillietu departamentam nav pamata apšaubīt tiesību doktrīnā izteikto viedokli, ka Civillikuma 1070.panta pirmajā daļā paredzētā lietas dalāmība saprotama kā iespēja noteikt pietiekoši norobežotas kopīgās lietas daļas, kas atrodas katra kopīpašnieka individuālā valdījumā un lietošanā *(sk. Grūtups A., Kalniņš E. Civillikuma komentāri. Trešā daļa. Lietu tiesības. Īpašums. 2.izd. - Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2002, 261.lp.)*. (..) kopīpašumā esošas lietas dalīta lietošana nosakāma tādā veidā, ka katrs lietas kopīpašnieks atsevišķi, patstāvīgi un netraucēti, no pārējo kopīpašnieku puses, var šo lietu lietot. Citiem vārdiem sakot, dalītas lietošanas gadījumā nodalītajai daļai – konkrētai telpai (telpu grupai) ir jābūt attiecīgā kopīpašnieka individuālā valdījumā un lietošanā.

[26.4.1] Ņemot vērā, ka šobrīd kopīpašniekiem ir konfliktējošas attiecības un nav vēlmes labprātīgi noteikt kopīpašuma dalītu lietošanas kārtību, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka risināms jautājums par iespēju to noteikt tiesas ceļā, ņemot vērā judikatūrā noteiktos kritērijus šādas kārtības noteikšanai, jo likuma normas neparedz, ka lietošanas kārtība ar spriedumu nosakāma jebkuros apstākļos, bet tikai situācijā, kad konkrētais kopīpašums to pieļauj.

[26.4.1.1] Pretprasībā pieteikts dalītas lietošanas kārtības variants, kurā atbildētāju /pers. B/ un /pers. G/ lietošanā nododamas dzīvojamās ēkas /adrese B/ (liters Nr.002), 1. un 2. stāvā esošās telpu grupas ar kopējo platību 123,1 m² (60,3 m² + 62,8 m²), atbildētājas /pers. D/ lietošanā nododamas dzīvojamās ēkas /adrese B/, 2. stāvā esošā telpu grupa ar kopējo platību 62,9 m², bet atbildētāja /pers. F/ lietojumā nododama dzīvojamās ēkas /adrese B/ (liters Nr.002), 1. stāvā esošā telpu grupa ar kopējo platību 63,7 m².

Ņemot vērā, ka inventarizācijas lietas dati liecina, ka ēka (liters Nr. 002, kadastra apzīmējums /numurs T/) ir divu atsevišķu telpu grupu (dzīvokļu) dzīvojamā ēka ar kopējo platību 249,7 m², kurā ietilpst dzīvoklis 1.stāvā (telpu grupa Nr. 001, kadastra apzīmējums /numurs U/) ar platību 123,1 m², kuru lieto /pers. G/, un dzīvoklis 2.stāvā (telpu grupa Nr. 002, kadastra apzīmējums /numurs V/) ar platību 126,6 m², kuru šobrīd lieto /pers. D/, Civillietu tiesas kolēģija secina, ka minētais dalītas lietošanas kārtības variants atbilst aptuvenam kopīpašnieku /pers. B/, /pers. G/, /pers. D/ un /pers. F/ domājamo daļu apmēram, bet nenodrošina katra kopīpašnieka atsevišķu, patstāvīgu un netraucētu tiesību uz šo telpu lietošanu, jo telpas, kas ietilpst faktiski pastāvošu divu telpu grupu (dzīvokļu) apjomā, nav tādā veidā nodalītas, lai būtu iespējama šo telpu dalīta lietošana.

[26.4.1.2] Pretprasībā lūgts tiesu nospriest, ka atbildētājas /pers. C/ lietošanā saglabājamas dzīvojamās mājas /adrese E/ (liters Nr.004), un /adrese K/ (liters Nr. 002), kā arī šķūnis liters Nr. 009 un garāža liters Nr. 006.

Civillietu tiesas kolēģija secina, ka /pers. C/ šobrīd lieto viena dzīvokļa dzīvojamo ēku (liters Nr. 004, kadastra apzīmējums /numurs R/) ar platību 141,9 m² un viena dzīvokļa dzīvojamo ēku (liters Nr. 005, kadastra apzīmējums /numurs S/) ar platību 151 m², tādējādi kopā lietojot aptuveni 292,90 m² dzīvojamās platības, kas aptuveni atbilst /pers. C/ īpašuma domājamo daļu apmēram (4825 x 0,05831 m² = 281,35 m²), to pārsniedzot par 11,55 m². /pers. C/ atsevišķā lietojumā ir šķūnis liters Nr. 009.

Minētā kopīpašuma daļa aptuveni atbilst /pers. C/ īpašuma domājamo daļu apmēram, kā arī var kalpot par nodalītu kopīpašuma daļu, kura atrodas attiecīgā kopīpašnieka individuālā, atsevišķā, patstāvīgā un netraucētā lietošanā, jo neviens cits kopīpašnieks pēc būtības šo lietojumu nav apstrīdējis.

Vienlaikus Civillietu tiesas kolēģija ņem vērā faktu, ka, nosakot dalītu kopīpašuma lietošanas kārtību, ir atrisināms strīds starp visiem kopīpašniekiem, nosakot lietošanas kārtību attiecībā uz visām šīm personām. Strīdā par kopīpašuma lietošanu un dalīšanu visi kopīpašnieki atrodas vienādos faktiskos un tiesiskos apstākļos, un katram kopīpašniekam likums nosaka vienādas savu tiesību realizācijas iespējas. Līdz ar to apstākļos, kad kopīpašumā nav iespējams noteikt dalītas lietošanas kārtību attiecībā uz visiem kopīpašniekiem, šāda kārtība attiecībā tikai uz vienu kopīpašnieku nav nosakāma.

Tāpat vērā ņemams, ka no zemesgrāmatas datiem ir redzams, ka jau 2003.gada 1.jūlijā starp kopīpašniekiem ticis noslēgts līgums par kopīpašuma kopīga lietošanas kārtību, kas vairākkārt grozīts, arī tā 2022.gada 25.augusta grozījumu redakcijā paredzot, ka /pers. C/ lieto dzīvojamo ēku dzīvojamo ēku liters 004, dzīvojamo ēku liters 005 un vienu palīgceltni liters 009, līdz ar ko nav pamata uzskatīt, ka /pers. C/ kopīpašuma lietošanas tiesības būtu apdraudētas.

[26.4.1.3] Pretprasībā lūgts atbildētājam nodot /pers. E/ lietošanā dzīvojamo ēku /adrese Z/ (liters Nr.001) ar platību 40,5 m², un šķūni liters Nr. 013, kas šobrīd atrodas /pers. B/ lietošanā.

/pers. E/ un /pers. F/ kļuvuši par konkrētā kopīpašuma kopīpašniekiem 2022.gada 14.martā, secīgi kļūstot par šīs civillietas dalībniekiem tikai brīdī, kad ar Rīgas rajona tiesas 2022.gada 12.aprīļa lēmumu tika nolemts apmierināt SIA "/nosaukums/", /pers. E/ un /pers. F/ pieteikumu par puses procesuālo tiesību pārņemšanu, aizstājot civillietā Nr. C33449620 SIA "/nosaukums/" kā atbildētāju celtajā prasībā par kopīpašuma izbeigšanu un pretprasības daļā par kopīpašuma dalītas lietošanas kārtības noteikšanu ar tās tiesību un saistību pārņēmējiem – jaunajiem nekustamā īpašuma 11/50 domājamo daļu īpašniekiem /pers. F/ un /pers. E/.

Nav strīdu, ka saskaņā ar 2003.gada 1.jūlijā starp kopīpašniekiem noslēgtā līguma par kopīpašuma kopīgu lietošanas kārtību (aktuālajā 2022.gada 25.augusta grozījumu redakcijā) kopīpašnieks /pers. B/ individuāli lieto dzīvojamo ēku liters 001.

Ņemot vērā faktu, ka /pers. B/ individuāli lieto dzīvojamo ēku liters 001 jau kopš 2003.gada 1.jūlija līguma par kopīpašuma kopīgu lietošanas kārtību noslēgšanas brīža, Civillietu tiesas kolēģija nekonstatē tiesisku pamatu šī viņa lietojuma izbeigšanai, jo konkrētajā kopīpašumā nav iespējams noteikt dalītas lietošanas kārtību attiecībā uz visiem kopīpašniekiem, jo uz sešiem kopīpašniekiem pastāv tikai piecas nosacīti atdalītas telpu grupas, kuras, saglabājot kopīpašumu, iespējams lietot patstāvīgi. Līdz ar to iztrūkst objektīvi kritēriji kopīpašuma lietošanas kārtības noteikšanai.

[26.4.2] Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā ir būtiski arī apstākļi, kādos /pers. E/ un /pers. F/ ieguvuši savas kopīpašuma domājamās daļas.

Ieraksti zemesgrāmatā pierāda, ka vēsturiskā īpašniece /pers. AC/ uz SIA "/nosaukums/" 2019.gada 8.aprīļa pamatkapitāla palielināšanas noteikumu, Uzņēmumu reģistra 2019.gada 10.aprīļa lēmuma Nr.6-12/48547 par izmaiņu reģistrēšanu komercreģistrā pamata nodevusi SIA "/nosaukums/" savas 4400/10000 kopīpašuma domājamās daļas.

SIA "/nosaukums/" uz 2019.gada 18.oktobra pirkuma līguma pamata pārdevis /pers. A/ 2200/10000 daļas no 4400/10000, atstājot savā īpašumā 2200/10000 daļas, kuras secīgi uz 2022.gada 1.februāra maiņas līguma pamata sadalījusi un nodevusi /pers. E/ 1100/10000 (11/100) domājamo daļu apmērā un /pers. F/ 1100/10000 (11/100) domājamās daļu apmērā, tādējādi izbeidzot SIA "/nosaukums/" īpašuma tiesības.

No ierakstiem zemesgrāmatā ir redzams, ka no 2019.gada 15.aprīļa līdz 2020.gada 8.janvārim, kad SIA "/nosaukums/" bijusi nekustamā īpašuma kopīpašniece, tās lietošanā atradās dzīvojamā ēka liters 005 un viena palīgceltne liters 009, kas 2020.gada 8.janvārī pārgāja /pers. A/ lietošanā, bet saskaņā ar zemesgrāmatas aktuālajiem datiem kopš 2022.gada 14.februāra tās lieto /pers. C/, kad tā bija ieguvusi /pers. A/ domājamās daļas no kopīpašuma.

Civillietu tiesas kolēģijas ieskatā, iegūstot kopīpašuma daļas, minētie apstākļi bija labi zināmi gan /pers. E/, gan /pers. F/, jo lietā nav strīda, ka /pers. E/ un bijusī kopīpašniece /pers. A/ ir laulātie, savukārt /pers. F/ ir tieša saistība ar SIA "/nosaukums/", jo Uzņēmumu reģistra dati liecina, ka kopš 2019.gada 5.aprīļa /pers. F/ ir SIA "/nosaukums/" vienīgais dalībnieks un valdes loceklis ar tiesībām pārstāvēt kapitālsabiedrību atsevišķi.

Tādējādi nav šaubu, ka laikā, kad SIA "/nosaukums/" uzsāka savu 4400/10000 īpašuma domājamo daļu sadali un atsavināšanu, /pers. F/ un /pers. E/, būdami labi informēti, apzinājās sekas faktam, ka SIA "/nosaukums/" atteicās no atdalītas kopīpašuma daļas lietojuma, to nododot /pers. A/, kura to secīgi atsavināja un nodeva kopīpašniecei /pers. C/.

Lietā konstatējams, ka laikā, kad tika noslēgts 2003.gada 1.jūlija līgums par kopīpašuma kopīgu lietošanas kārtību, kopīpašnieku skaits bija mazāks, un šis fakts objektīvi radīja pamatu vienoties par katram kopīpašniekam pieņemamu īpašuma lietošanas kārtība.

Civillikums nenosaka kopīpašuma domājamo daļu minimālo apmēru, ko iespējams iegūt vienam kopīpašniekam. Vienlaikus, iegādājoties savā īpašumā nelielu kopīpašuma daļu, kopīpašniekam jārēķinās ar situāciju, ka var nebūt iespējama tās reāla lietošana. Vispārīgi rīcībai ar kopīpašuma priekšmetu ir nepieciešama visu kopīpašnieku piekrišana (Civillikuma 1068.pants), savukārt likumā paredzētā iespēja katram kopīpašniekam individuāli pieprasīt kopīpašuma dalīšanu pārējos nostāda izvēles priekšā: rast risinājumu, kā abpusēji pieņemamā veidā ar kopējo lietu rīkoties un to lietot, vai arī pieļaut kopīpašuma izbeigšanu.

Civillietu tiesas kolēģija secina, ka kopīpašnieku skaita dēļ nav iespējams visiem kopīpašniekiem nodrošināt tādu kopīpašuma lietošanas kārtību, kurā būtu iespējams katram no viņiem noteikt pietiekoši norobežotas kopīgās lietas daļas un nodot tās katra kopīpašnieka individuālā valdījumā un lietošanā.

Šādos apstākļos Civillietu tiesas kolēģija atzīst pretprasību par noraidāmu, papildus norādot, ka, nenosakot ēku lietošanas kārtību, nav pamata noteikt zemes lietošanas kārtību, kā to lūguši pretprasības iesniedzēji. Vienlaikus tiek noraidīta arī /pers. E/ apelācijas sūdzība par pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru noraidīta viņa un /pers. F/ pretprasība par kopīpašuma dalītās lietošanas kārtības noteikšanu, un /pers. F/ pretapelācijas sūdzība par pirmās instances tiesas spriedumu daļā, ar kuru ir noraidīta pretprasība par kopīpašuma lietošanas kārtības noteikšanu.

[27] Civillietas ietvaros apelācijas kārtībā izskatāma arī SIA "/nosaukums/" pretprasība, kurā, pamatojoties uz Civillikuma 1069., 1071.pantu, lūgts sadalīt tīros kopīpašuma ienākumus un atzīt SIA "/nosaukums/" tiesības saņemt nekustamā īpašuma nodokļa kompensāciju par vienu gadu (periods no 2020.gada 8.janvāra līdz 2021.gada 7.janvārim), piedzenot par labu SIA "/nosaukums/" naudas summu 7 997,67 EUR šādā sadalījumā: no /pers. B/ – 2 915,48 EUR; no /pers. D/ – 3 593,83 EUR; no /pers. C/ – 1 317,53 EUR; no /pers. A/ – 170,83 EUR.

Civillietu tiesas kolēģija konstatē, ka ar pārsūdzēto spriedumu iepriekšējās kopīpašnieces SIA "/nosaukums/" pretprasība, kurā lūgts piedzīt kompensāciju no /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/ un /pers. A/, ko veido nesaņemtā peļņa un veiktā samaksa par nekustamā īpašuma nodokli, noraidīta, bet SIA "/nosaukums/" šo sprieduma daļu pārsūdzējusi savā apelācijas sūdzībā.

[27.1] SIA "/nosaukums/" kā pretprasības pamatu norādījusi neiespējamību gūt ienākumus no kopīpašuma, kas, ievērojot īres maksas tirgus vērtību, kopumā ir 33 600 EUR. Tā kā visu labumu guvuši vienīgi /pers. B/, /pers. C/ un /pers. D/, savukārt SIA "/nosaukums/" tobrīd piederēja 22 % no domājamajām daļām, tad šim personām ir jāizmaksā SIA "/nosaukums/" kompensācija 7 392 EUR (22 % no 33 600 EUR).

SIA "/nosaukums/" ieskatā nav nekādas nozīmes tam, vai kopīpašnieki faktiski izīrē nekustamo īpašumu, jo tas neietekmē kopīpašuma ienesīgumu un kopīpašnieku savstarpējās norēķināšanās pienākumu. Turklāt kopīpašnieki, kuri nekustamajā īpašumā dzīvo, jebkurā gadījumā ievāc lietas augļus un ienākumus, izlietojot tos savā labā.

/pers. B/, /pers. C/ un /pers. D/, kā arī /pers. A/ jākompensē nekustamā īpašuma nodokļa maksājums 605,67 EUR, ko SIA "/nosaukums/" nevarēja iekasēt nedz no īrniekiem, nedz atlīdzināt pašpatēriņa veidā.

[27.1.1] Civillietu tiesas kolēģija konstatē, ka attiecībā uz prasījumu atlīdzināt nekustamā īpašuma nodokli pirmās instances tiesa atzinusi, ka atbilstoši likuma "Par nekustamā īpašuma nodokli" 2. panta ceturtajai daļai attiecīgā nodokļa maksāšanas pienākums ir saistīts ar īpašnieka (kopīpašnieka) statusa esību. Secīgi tiesisks pamats pārlikt uz pārējiem kopīpašniekiem šādu maksāšanas pienākumu nevarētu pastāvēt pat tādā gadījumā, ja viņi radītu šķēršļus lietot kopīpašumu.

Minēto pirmās instances tiesas secinājumu Civillietu tiesas kolēģija atzīst par pamatotu un pievienojas tam saskaņā ar Civilprocesa likuma 432.panta piektās daļas noteikumiem.

Civillietu tiesas kolēģija atzīst par nepamatotiem apelācijas sūdzībā izteiktos SIA "/nosaukums/" argumentus, ka tās izdevumi par nekustamā īpašuma nodokli ir kompensējami, jo kopīpašniekam, kura lietošanā nekāda reālā kopīpašuma daļa neatrodas, nav iespējams atlīdzināt savas ar īpašumu saistītas izmaksas, ne iekasējot šos izdevumus no īrniekiem, nedz arī pašpatēriņa veidā, jo, iegādājoties kopīpašuma daļu, kopīpašniekam jārēķinās ar dažādiem īpašuma aprobežojumiem, tai skaitā kopīpašnieku strīdiem par lietošanas kārtību šādā īpašumā.

Apelatore norāda, ka šis prasījums ticis saistīts ar Civillikuma 1071.panta noteikumiem, bet pirmās instances tiesa to neņēma vērā.

Civillietu tiesas kolēģija konstatē, ka Civillikuma 1071.pants paredz, ka uz kopējo lietu gulošas nastas, apgrūtinājumi un lietas uzturēšanai vajadzīgie izdevumi jānes kopīpašniekiem samērīgi ar viņu daļām. Tādējādi minētais pants papildus nosaka, ka nodokļa maksāšanas pienākums par savu kopīpašuma domājamo daļu gulstas tieši uz nekustamā īpašuma īpašnieku, kas konkrētajā periodā bija SIA "/nosaukums/".

Līdz ar to minētā prasījuma apmierināšanai nav tiesiska pamata.

[27.1.2] Kā prasījuma par naudas summas 33 600 EUR piedziņu pamatu no kopīpašniekiem /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/ un /pers. A/, SIA "/nosaukums/" norādījusi neiespējamību gūt ienākumus no kopīpašuma, ievērojot īres maksas tirgus vērtību.

Civillietu tiesas kolēģija norāda, ka Civillikuma 1069.pants paredz, ka visi kopīpašnieki, samērīgi ar katra daļu, saņem visus labumus kādus kopējā lieta dod (..). Kopējās lietas augļi piekrīt atsevišķiem kopīpašniekiem, samērīgi ar katra daļu tajā.

[27.1.2.1] No SIA "/nosaukums/" pretprasības pamatojuma izriet, ka tai radītais tiesību aizskārums izpaužas tajā, ka pārējie kopīpašnieki SIA "/nosaukums/" lieguši lietot kopīpašumu.

Pārsūdzētajā spriedumā secināts, ka šāds apgalvojums tiesvedības gaitā apstiprinājumu nav guvis, jo ir konstatējams, ka pārējie kopīpašnieki nekad nav radījuši šķēršļus SIA "/nosaukums/" lietot kopīpašumu tādā apjomā, kāds nodots tās lietošanā.

Apelatore iebilst šiem pirmās instances tiesas secinājumiem, norādot, ka kopīpašumā faktiski ir izveidojusies nesamērīga, kopīpašuma domājamo daļu apmēriem un Civillikuma 1070.panta prasībām neatbilstoša lietošanas kārtība, kura neatbilst arī zemesgrāmatā veiktajam ierakstam par kopīpašnieku tiesībām lietot kopīpašumu, kas bija noteiktas ar 2003.gada 1.jūlija līgumu par kopīga nekustamā īpašuma lietošanas kārtību, un lietā nav strīda, ka SIA "/nosaukums/" lietošanā neatrodas nekāda reāli nodalīta kopīpašuma daļa un tā labumu negūst.

Civillietu tiesas kolēģija izskaidro, ka, pastāvot kopīpašumam, ir tikai normāli, ka kopīpašnieka rīcībā neatrodas reāla īpašuma daļa, jo kopīpašniekam atsevišķā lietojumā var būt tikai nosacīti nodalīta kopīpašuma daļa.

[27.1.2.2] SIA "/nosaukums/" savā apelācijas sūdzībā apgalvo, ka nekad nebija vienojusies ar pārējiem kopīpašniekiem par kopīpašuma dalītu lietošanu, nav pievienojusies 2003.gada 1.jūnija līgumam par kopīga nekustama īpašuma lietošanas kārtību, un nekādā citā veidā nav atzinusi sev par saistošām citu kopīpašnieku tiesības vai vēlmi lietot kopīpašumu tādā apjomā, kas nav proporcionāli samērīgs ar kopīpašniekiem piederošajām daļām un neatbilst Civillikuma 1070.panta noteikumiem.

Civillietu tiesas kolēģija secina, ka šis arguments nav patiess, jo zemesgrāmatu ieraksts 15.04.2019. par nekustamo īpašumu /adrese Z/, kadastra numurs /numurs A/, p.5.1. liecina, ka noteikta kopīpašnieku nekustamā īpašuma lietošanas kārtība saskaņā ar 2003.gada 1.jūnija līgumu par kopīga nekustama īpašuma lietošanas kārtību, kurā (1) SIA "/nosaukums/" lieto dzīvojamo ēku liters 005 un vienu palīgceltni liters 009.

Līdz ar to pārsūdzētajā spriedumā pamatoti secināts, ka 2003.gada 1.jūnija līgums bija saistošs SIA "/nosaukums/" un tā varēja netraucēti īstenot dalīto lietošanas kārtību, par kuru tā neapšaubāmi zināja, īpašumu iegādājoties.

[27.1.2.3] SIA "/nosaukums/" norādījusi, ka Civillikuma 1480.pantā ir noteikts, ka darījuma iekšējos trūkumus korroborācija nenovērš, un akts, kas nav spēkā pēc sava satura, neiegūst ar to nekādu spēku. Ievērojot minēto, arī tam apstāklim vien, ka 2003.gada 1.jūnija līgums bija ierakstīts zemesgrāmatā, nevar būt izšķirošā nozīme lietā.

Civillietu tiesas kolēģija apšauba faktu, ka 15.04.2019. zemesgrāmatu ieraksts par nekustamo īpašumu /adrese Z/, kadastra numurs /numurs A/, p.5.1. no kura redzams, ka saskaņā ar 2003.gada 1.jūnija līgumu par kopīga nekustama īpašuma lietošanas kārtību SIA "/nosaukums/" lieto dzīvojamo ēku liters 005 un vienu palīgceltni liters 009, tapis bez SIA "/nosaukums/" labprātīgi izteiktas piekrišanas, jo šajā prasībā šī atzīmes veidā veiktā ieraksta tiesiskums nav apstrīdēts.

[27.1.2.4] Apelācijas sūdzībā izteikts arguments, ka kopīpašuma dalītas lietošanas kārtībai ir jāatbilst samērīguma prasībām, kā to nosaka Civillikuma 1070.pants, ja kopīpašnieku vienošanās par dalītu lietošanu nav samērīga ar atsevišķu daļu lielumu, tad tā nevar izraisīt Civillikuma 1082.pantā definētās tiesiskās sekas un kļūt par spēkā esošu īpašuma lietošanas tiesību aprobežojumu.

Saistībā ar šo argumentu Civillietu tiesas kolēģija atkārtoti norāda uz tiesību doktrīnas un judikatūras atziņām (šī sprieduma p.26.4.), saskaņā ar kurām kopīpašniekiem nav liegts labprātīgi vienoties par kopīgās lietas lietošanas kārtību, savukārt tiesas ceļā šāda kārtība var tikt noteikta tikai tad, ja ir iespējams nodrošināt tādu kopīpašuma lietošanas kārtību, kurā katrs kopīpašnieks individuāli un patstāvīgi var lietot un valdīt pietiekoši norobežotas kopīgās lietas daļas.

[27.1.2.4] Lietā nav strīda, ka ieraksti zemesgrāmatā liecina, ka vēsturiskā īpašniece /pers. AC/ uz SIA "/nosaukums/" 2019.gada 8.aprīļa pamatkapitāla palielināšanas noteikumu, Uzņēmumu reģistra 2019.gada 10.aprīļa lēmuma Nr.6-12/48547 par izmaiņu reģistrēšanu komercreģistrā pamata nodevusi SIA "/nosaukums/" savas 4400/10000 kopīpašuma domājamās daļas, un pirms šī darījuma saskaņā ar 2003.gada 1.jūnija līgumu par kopīga nekustama īpašuma lietošanas kārtību viņas atsevišķā lietojumā bija dzīvojamā ēka liters 005 un viena palīgceltne liters 009.

Līdz ar to Civillietu tiesas kolēģija analogi pirmās instances tiesai nekonstatē objektīvus iemeslus, kuri būtu lieguši SIA "/nosaukums/" patstāvīgi lietot šo kopīpašuma daļu.

Lietā konstatējams, ka 08.01.2020. SIA "/nosaukums/" no ēkas liters 005 un palīgceltnes liters 009 atsevišķā lietojuma atteikusies, to nododot /pers. A/ atsevišķa lietojumā. Tādējādi situāciju, kurā ir traucēts SIA "/nosaukums/" kopīpašuma lietojums, izraisīja pašas SIA "/nosaukums/" rīcība ar tās lietošanā esošajām būvēm, nevis pārējo kopīpašnieku rīcība.

Arī SIA "/nosaukums/" argumenti, ka saskaņā ar 2003.gada 1.jūnija līgumu par kopīga nekustama īpašuma lietošanas kārtību noteiktais kopīpašuma lietojums ir netaisnīgs un neatbilstošs kopīpašuma reālo daļu faktiskajam apjomam, automātiski nerada pamatu pretprasības apmierināšanai un 33 600 EUR piedziņai, jo Civillikuma 1069.pants paredz kopīpašnieku tiesības, samērīgi ar katra daļu, saņemt visus labumus un gūt augļus, nevis saņemt hipotētisku atlīdzību par īres maksas tirgus vērtību.

Konstatējot, ka arī apstāklis, ka pirmās instances tiesa šo piedziņas prasību nepamatoti kvalificējusi kā zaudējumu piedziņas prasību, nerada pamatu citāda sprieduma pieņemšanai, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka SIA "/nosaukums/" pretprasība un apelācijas sūdzība ir noraidāmas.

[28] Saskaņā ar Civilprocesa likuma 41.panta pirmo daļu pusei, kuras labā taisīts spriedums, tiesa piespriež no otras puses visus tās samaksātos tiesas izdevumus. Ja prasība apmierināta daļēji, šajā pantā norādītās summas piespriež prasītājam proporcionāli tiesas apmierināto prasījumu apmēram, bet atbildētājam – proporcionāli tai prasījumu daļai, kurā prasība noraidīta. Analogas prasības attiecināmas uz pretprasību.

Ar šo spriedumu tiek noraidīta prasītājas /pers. A/ prasība un apmierināta viņas apelācijas sūdzība daļā kopīpašuma izbeigšanu; tiek noraidīta atbildētājas /pers. C/ apelācijas sūdzība; tiek noraidīta SIA "/nosaukums/" pretprasība un apelācijas sūdzība; tiek noraidīta /pers. E/ un /pers. F/ pretprasība, /pers. E/ apelācijas sūdzība un /pers. F/ pretapelācijas sūdzība.

Minētais ņemams vērā, lemjot par tiesas izdevumu sadali starp prāvniekiem, tālab nav atlīdzināma atbildētājai /pers. C/ samaksātā valsts nodeva par apelācijas sūdzību 70 EUR *(lietas 4.sēj. 61.lapa);* atbildētājai SIA "/nosaukums/" samaksātā valsts nodeva par pretprasību 618,28 EUR *(lietas 1.sēj. 88.lapa),* ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 18,17 EUR *(lietas 1.sēj. 9.lapa)* un valsts nodeva par apelācijas sūdzību 548,28 EUR *(lietas 4.sēj. 73.lapa);* atbildētājam /pers. E/ samaksātā valsts nodeva par apelācijas sūdzību 70 EUR *(lietas 4.sēj. 80.lapa),* ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi (dokumenta atvasinājuma izgatavošana) 140,70 EUR *(lietas 4.sēj. 90., 95.lapa),* izdevumi sakarā ar rakstveida pierādījumu iegūšanu 133,10 EUR *(lietas 4.sēj. 174.-175.lapa)*; atbildētājam /pers. F/ samaksātā valsts nodeva par pretapelācijas sūdzību 70 EUR *(lietas 4.sēj. 130.lapa).*

[28.1] Prasītājai/pers. A/ ir radušies šādi tiesāšanās izdevumi: valsts nodeva par prasību 70 EUR *(lietas 1.sēj. 5.lapa),* valsts nodeva par apelācijas sūdzību 70 EUR *(lietas 4.sēj. 31.lapa),* ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi 18,17 EUR *(lietas 1.sēj. 6.lapa).*

[28.1.1] Ar pirmās instances tiesas spriedumu prasītājai tiesas izdevumi nav kompensēti, kam prasītāja iebilst savā apelācijas sūdzībā, norādot, ka viņas ieskatā lietas apstākļi atbilst Civilprocesa likuma 41.panta otrās daļas trešajā teikumā un 44.panta otrajā daļā paredzētajam gadījumam, kad tiesas izdevumi ir piespriežami no atbildētāja par labu prasītājam, jo šajā gadījumā prasītājai piederošās materiālās tiesības, kuru realizācijai ir celta prasība, ir izbeigušās un tāpēc prasītāja vairs nevar prasību uzturēt, bet sākotnēji prasība bija celta pamatoti, un atbildētājs *de facto* to ir atzinis, labprātīgi apmierinot prasītāju pirms lietas izskatīšanas pabeigšanas. Līdz ar to nav pamatots pirmās instances tiesas secinājums, ka tiesāšanās izdevumi /pers. A/ nav atlīdzināmi, jo prasītājas tiesības uz tiesāšanās izdevumu atlīdzināšanu konkrētajā gadījumā paredz Civilprocesa likuma 41.panta otrās daļas trešais teikums un 44.panta otrā daļā.

[28.1.2] Civilprocesa likuma 41.panta otrās daļas trešais teikums paredz, ka tomēr, ja prasītājs neuztur savus prasījumus tāpēc, ka atbildētājs tos pēc prasības iesniegšanas ir labprātīgi apmierinājis, tad tiesa pēc prasītāja lūguma piespriež no atbildētāja prasītāja samaksātos tiesas izdevumus.

Civillietu tiesas kolēģija secina, ka šādi apstākļi lietā nav konstatējami, jo prasība celta par kopīpašuma izbeigšanu, bet šis prasījums nav ticis labprātīgi apmierināts. No zemesgrāmatu ierakstiem redzams, ka prasītājas /pers. A/ īpašuma tiesības uz kopīpašumu izbeigušās 2022.gada 14.februārī, jo viņa savu kopīpašuma domājamo daļu atsavinājusi kopīpašniecei /pers. C/ uz pirkuma līguma pamata, kas liecina par civiltiesisku darījumu starp kopīpašniekiem nevis prasības apmierināšanu.

Līdz ar to minētais pants nav piemērojams, kā arī analogu apsvērumu dēļ nav piemērojamas Civilprocesa likuma 44.panta otrajā daļā minētās tiesību normas.

[28.1.3] Līdz ar to Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka prasītājai nav kompensējami izdevumi par prasību, bet kompensējama samaksātā valsts nodeva 70 EUR par apelācijas sūdzību, jo tā pēc būtības tikusi apmierināta.

Līdz ar to šie izdevumi par labu /pers. A/ ir piedzenami proporcionāli no /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. F/ un /pers. G/, jeb personām, kuras saskatījušas tiesisku pamatu prasības apmierināšanai, 14 EUR no katra.

Iztiesāšanas laikā divu instanču tiesās radušies ar tiesas paziņojumu un citu tiesas dokumentu piegādāšanu un izsniegšanu saistītie izdevumi 21,40 EUR *(lietas 1.sēj. 2.lapa, 2.sēj. 2.lapa)*. Tā kā prasītāja, ceļot prasību, bija samaksājusi ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 18,17 EUR *(lietas 1.sēj. 9.lapa)*, nesamaksātā ar lietas izskatīšanu saistīto izdevumu summa 3,23 EUR piedzenama no /pers. B/, /pers. C/, /pers. D/, /pers. F/, /pers. E/, /pers. G/ un SIA "/nosaukums/" vienādās daļās, t.i., 0,46 EUR no katra.

[28.2] Atbilstoši Civilprocesa likuma 204.[1] panta noteikumiem nosakāms termiņš sprieduma labprātīgai izpildei.

[29] Vērtējot pārsūdzēto spriedumu, Civillietu tiesas kolēģija atzīst, ka tajā neatbilstoši Civilprocesa likumam apmierināta prasība, savukārt pamatoti noraidītas pretprasības par lietošanas kārtības noteikšanu un piedziņu.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Civilprocesa likuma 8., 97., 193., 204.[1] , 430., 432., 434. pantu, Civillietu tiesas kolēģija

nosprieda:

noraidīt /pers. A/ prasību par kopīpašuma izbeigšanu, apmierinot /pers. A/ apelācijas sūdzību; noraidīt SIA "/nosaukums/" pretprasību par no kopējās lietas iegūto ienākumu sadali; noraidīt /pers. E/ un /pers. F/ pretprasību par kopīpašuma dalītas lietošanas kārtības noteikšanu.

Piedzīt no /pers. F/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. A/, personas kods /personas kods/, tiesas izdevumus 14 EUR (četrpadsmit *euro*).

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. A/, personas kods /personas kods/, tiesas izdevumus 14 EUR (četrpadsmit *euro*).

Piedzīt no /pers. G/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. A/, personas kods /personas kods/, tiesas izdevumus 14 EUR (četrpadsmit *euro*).

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. A/, personas kods /personas kods/, tiesas izdevumus 14 EUR (četrpadsmit *euro*).

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, par labu /pers. A/, personas kods /personas kods/, tiesas izdevumus 14 EUR (četrpadsmit *euro*).

Noteikt, ka samaksa veicama /pers. A/, personas kods /personas kods/, norēķinu kontā Nr. /konta numurs/, Swedbank AS.

Piedzīt no /pers. E/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,46 EUR (četrdesmit seši centi).

Piedzīt no /pers. F/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,46 EUR (četrdesmit seši centi).

Piedzīt no SIA "/nosaukums/", reģistrācijas numurs /reģistrācijas numurs/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,46 EUR (četrdesmit seši centi).

Piedzīt no /pers. B/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,46 EUR (četrdesmit seši centi).

Piedzīt no /pers. G/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,46 EUR (četrdesmit seši centi).

Piedzīt no /pers. D/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,46 EUR (četrdesmit seši centi).

Piedzīt no /pers. C/, personas kods /personas kods/, valsts ienākumos ar lietas izskatīšanu saistītos izdevumus 0,46 EUR (četrdesmit seši centi).

Ar lietas izskatīšanu saistītie izdevumi iemaksājami: saņēmējs: Tiesu administrācija, NMR 90001672316, ar PVN apliekamās personas reģistrācijas numurs LV90001672316, saņēmēja iestāde: Valsts kase, BIC kods TRELLV22, konta numurs LV51TREL2190458019000. Maksājuma mērķī jānorāda ieņēmumu ekonomiskās klasifikācijas kods – 21490, un civillietu identificējoša informācija.

Noteikt termiņu sprieduma daļā par tiesas izdevumu piedziņu labprātīgai izpildei 10 (desmit) dienas no sprieduma spēkā stāšanās dienas.

Spriedumu var pārsūdzēt kasācijas kārtībā Senāta Civillietu departamentā 30 dienu laikā, iesniedzot kasācijas sūdzību Rīgas apgabaltiesā un samaksājot drošības naudu 300 EUR Latvijas Republikas Augstākās tiesas, reģistrācijas Nr.90000068892, Valsts kases kontā Nr.LV83 TREL 8280 0100 0000 0.

Tiesnese referente M.Bebriša

Tiesneses A.Grāvīte

Tiesnese I. Bāliņa